

ABONAMENTUL:

An an . . . 28— Cor.
 6 luni . . . 14—
 3 luni . . . 7—
 A o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

An an . . . 40— franci

Telefon
 într-o oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr. 112

INSERȚIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și la descoperire costă șirul 20 c.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Sedința comitetului executiv al partidului național român

Comunicat oficial

Luni în 22 aprilie st. n. s'a întrunit comitetul central executiv al partidului național român la o ședință în Budapesta sub președinția dlui George Pop de Băsești. Comitetul a discutat și a decis asupra mai multor chestiuni interne administrative, a luat în discuție situația generală politică din țară în fața demisionării guvernului Khuen și numirea noului guvern. A invitat clubul deputaților români ca în următoarea ședință a camerei să dea expresiune punctuală și de vedere față de guvernul nou numit, care, considerându-se partidul pe care se învânte și principiile generale de guvernare ale acestuia, întâmpină din partea partidului național român justificată neîncredere politică. Având în vedere lupta politică dusă în întreaga țară în chestia reformei electorale și decizia continuării acțiunii pentru înfăptuirea unui vot universal, egal, secret și după comune, urmând cu multămărită pași întreprinși în această direcție de biroul executiv al comitetului și constatând că învinuirile, aduse pe neașteptate de conducerea de partide străine, privitoare la lupta partidului pentru reforma electorală democratică, sunt absolut neîntemeiate.

Sus steagul!

— Situația politică —

Steaua primului ministru Lukács începe să se întunece încă înainte de ce să se fi desprins clară din ceața nesiguranței generale. A fost de-ajuns să se știe că el vine în semnul vechii constelațiuni parlamentare și furtuna se anunță din nou.

Evenimentele de ieri și cele de azi se pot resuma în puține cuvinte: între Lukács și Juszth, șeful stângei extreme, a avut loc ieri după amiază o nouă deliberare. Lukács i-a schițat din nou principiile pe care își întemeiază proiectul de reformă electorală, — așa după cum le cunoaștem din articolul ce-am publicat ieri la acest loc. A precizat, că până în vre-o 350 de circumscripții dreptul electoral se va practica în baza unui cens redus și că în circumscripțiile aceste numărul alegătorilor va crește cu vre-o câteva sute de mii. Votarea se va de-centraliza, făcându-se eventual în comune și circumscripțiile vor fi numite cu termenul colectiv de *circumscripții conservative*. Sufragiul universal, egal și secret se va introduce de-o dată numai în 60 până în 70 de circumscripții, din cari vre-o 30 orășenești. În aceste circumscripții vor fi înzestrați cu dreptul electoral pasiv și activ toți cetățenii trecuți de 24 ani, dacă știu să scrie și să citească și dacă locuiesc cel puțin de-un an în aceeași localitate. Proiectul acesta a fost ilustrat cu date statistice de secretarul general dela interne Némethy, care a asistat și el la discuția din-

tre cei doi bărbați politici. — La rândul său Juszth a declarat, că nu poate să primească nici ca bază inițială, pentru tratative, acest proiect și a cerut garantarea curățeniei alegerilor prin admiterea votării secrete în toate circumscripțiile. Pentru că — a declarat Juszth — *principiul fundamental al oricărui proiect de reformă electorală, asigurarea supremației ungurești, se poate realiza prin dispoziții speciale și anume chiar dispoziția ca: cei ce agită împotriva ideii de stat maghiar și gravitează spre alte state, să fie privați de dreptul electoral atât pasiv cât și activ pe-un restimp de zece ani, iar în caz de recidivă — pentru totdeauna*. Aceasta dispoziție ar garanta deplin triumful ideii, mai deplin decât orice reformă a jurisdicțiunii Curții de Casație. — Mai putem adăuga pentru completarea tabloului general al situației, că proiectul lui Lukács a făcut tot atât de nefavorabilă impresie și în partidul de sub conducerea lui Francisc Kossuth și că proiectul se atribuie nu atât lui Lukács, cât taberei personale a contelui Tisza.

Iată deci, că spada celui mai nou cavalier medieval s'a sfârșit neputincioasă de nodul gardian al situației politice din Ungaria. El va trebui să încingă o nouă spadă și suntem încredințați, că mai trebuie să treacă vreme, până să se epuizeze arsenalul despotismului feudal și de rasă al potrivnicilor noștri.

Informațiuni literare

Literatură poporanistă

1. Sp. Popescu, *Zori de Iulie*. Nuvele și schițe. București, 1912. Editura lui C. Sfetea. — Prețul 1 Lei.

2. Mihail C. Vlădescu, *Voica*. Dramă în 5 acte. București, 1912. — Prețul Lei 1,50.

1. Câțiva copii s'adună într-o seară din anul trecut la școala din Rogojeni să învețe carte. Prințesa și povestitorul:

„Era iarna. Tuguiu aduce lemne. Niculescu aduce lemne de porc într'un fund de oală spartă. Tiu succește să facă focul cât toate zilele și alcătuim un opaiț drept foc. Lămpile nu răzviso la Rogojeni, abia ajunsese la noi, un fel de lămpă mică de tînchea, fără sticlă, cu gîtul subțire, prin care ieșia focul. Astăzi se mai văd încă lămpile prin tutușgerii, pentru aprins țigările. Lumânările erau numărate acasă și nu erau părinții noștri tocmai bătrâni să cheltuim lumina de lumânare pentru înălțatul nostru”.

De-aici veni dar omul acesta, care a „răzbit”, dar nu s'a lepădat de satul său, spre care și astăzi încă ori de câte ori poate. De-aici porni poporanistul aceasta, pe care și astăzi gândurile „nației” o interesează mai mult decât orice senzație orășenească. Cel mai sincer poporanist. Pe-acolo este un câștel astăzi...

Sp. P. a avut ochii deschiși mari asupra acelei lumi de oameni dela sat pe care-i descrie cum sunt în copii de pe natură. Așa este, se vede, pe-acolo: este o lume țărănească normală; eroi — sunt. De-aceea nuvelele și schițele lui Sp. P.

nu se agită de afecte puternice și nu au interesul acțiunilor mari.

Dacă aș trebui să răspund mai precis despre cuprinsul sentimental al volumului, aș zice că viața copiilor (*Ferice și Porumbița*) mi-s'a părut mai cu suflet spus. Și că în tot volumul nu are pereche scena cum o mamă dornică își așteaptă feciorul, pe dezertorul fugit în Rusia, dar care trebuie să vie. Mama nu știe că nu va mai veni, că-l pușcaseră grănicerii când a trecut Prutul. Sfârșitul dăruos și simplu al schiței acesteia îl și transcriu întreg:

„Alături de”, adăosă Ștefănescu sculându-se de pe scaun. „A murit mătușa Safta, după o zăcere de două luni. Nu pricep cum se mai ținea viața în ea. De cum a căzut la pat și până și-a dat sufletul, ea se ruga de toți din casă să nu cumva să închidă ușa. Toată vremea a așteptat pe Dumitru să vie și se temea că n-o să aibă pe unde intra în casă, dacă o fi așa închisă. Cea din urmă vorbă a ei a fost o rugămintă lăsată tuturor: „De-oju muri, să nu închidă ușa; are să vie, să mă vădă... Dumitru!”

Sp. P. este un povestitor natural, nemeșteșugit, adevărat, nu-i un artist rafinat. Nici nu caută să fie. De-aceea el găsește une-ori subiecte, dar nu scoate din ele ce ele ar putea să dea. Co-ar putea să dea Ion Mafeev din *In cumpănă* și mai ales pe-lagrosii urcați în tren, cărora lăutarul orb le cântă din vioară (*Ah, ce vremuri!*) și Tarlui din *Dușmanul*. Se poate bănui, dar volumul nu dă.

Colțul de țară ce-l descrie se întinde între Dunăre și Prut.

2. *Voica* d-lui M. C. V. este mult mai pretențioasă. *Voica* are o prefață, pe care am s'o re-

produc întreagă. Prefața desvoaltă doar un program:

„N'am prezentat lucrarea de față niciunui din teatrele noastre.

Străin cu totul de cercurile teatrulo-artistice, de obiceiurile, de gusturile și de viața lor, am crezut că nu am dreptul să insist la nimeni, ca *prima mea încercare* să fie reprezentată.

Încurajările câtorva prieteni, poate binevoitori, nu m'au convins de loc să intru în acțiune, să obțin dela un director aceea ce s'a dovedit a fi de multe ori ușor: aprobarea pentru scenă.

Citită chiar la amici, ea fost departe de a fi primită cu unanimitate. Dinpotrivă a avut dacul să deștepte cele mai împărțite păreri. Unii nu mi-au iertat aceea ce alții mi-au aprobat sgomotos... bunăoară mediul țărănesc unde se desfășoară acțiunea, incompatibilitatea între ideile persoanelor din piesă și ale sâtenilor din realitate, etc.

Nu-mi rămănoa să fac apel decât la judecata publicului mare.

S'au văzut întotdeauna în viața socială minuni. Oameni contestați, disqualificați, declarați improprii pentru un serviciu, mulțimea i-a adus într-o zi să joace un rol, tocmai pe scena care le fusese interzisă.

Bine înțeles că nu am, cu privire la lucrarea din foile următoare, o iluziune așa absurdă. Și, Doamne ferește, nu m'aștept din partea publicului nostru la o mișcare violentă când mai ales e la mijloc o chestie literară.

În tot cazul nădejdea să privesc o discuțiune o am. Fără îndoială că atunci scopul acestei publicățiuni atins... Rămâne ea și al operii dramatice să fie realizat, dacă timpul și împrejurările vor fi favorabile, dar mai ales dacă autorul a avut norocul să arunce înțeles un grăunț de adevăr sau ceva care să dureze și să intereseze.

Desigur că titlul cam barbar al piesei nu e menit să inspire simpatie publicului de distincțiune... O adevărată revoluțiune provoacă țărani pe scenă, din cauza psihologiei simple și a monotoniei care li-se atribuie de obicei.

N'a fost o încercare mai puțin temerară aceasta, decât cea a contelui Andrassy, care încercase o armă și mai ruginită. Și nu se va sfârși în curând șirul eroilor dela Mancha.

De-oacandată Lukács e nevoit să recurgă la alte artificii pentru a convinge cercurile ungurești. Va mai fi având el în tolbă și alte proiecte, — poate mai pe placul habotnicilor „ideei“. Noi avem, însă, cu o dovadă elocventă mai mult, că nu actualii deținători ai puterii de stat sunt chemați să restaureze organismul constituțional al țării. Și ar fi timpul, ca și cercurile dela conducerea imperiului să se convingă, că nu între reprezentanții sistemului de până acuma trebuie căutat regeneratorul Ungariei. Nici unul din actualele partide ungurești nu este expresia doleanțelor generale și aspirațiile lor călăuzitoare duc spre zguduirii din ce în ce mai catastrofale Ungaria...

Dar, noi, mai avem în evenimentele din urmă și, deosebit de clar, în declarația lui Jusztli, o splendidă confirmare a neîncrederii, cu care am privit farsa jucată de partidul lui Jusztli, debraț cu socialiștii, pe scena revendicărilor „democratice“. Cei cari au stat o clipă la îndoială, pot fi acum edificați deplin în ce privește sinceritatea campaniei purtate de această tovărășie improvizată atât de bizar. Gestul de demnitate, cu care comitetul nostru național a risipit insipidele învinuiri, ce i-s'au făcut din partea acestei tovărășii hibride a adevărit încă odată, că singurii ostași convinși ai votului universal, egal, secret și după comuna, sunt cei din tabăra partidului național românesc.

Și în jurul steagului nostru trebuie să se săvârșească selecționarea rândurilor!

În cea mai apropiată ședință a camerei, președintele clubului nostru parlamentar va da glas convingerilor noastre și glasul acesta va fi singurul sincer în vâlmășala de glasuri precupete din cameră. El va anota începutul războiului celui mare, purtat o supremă îndârjire de toți cetățenii buni ai acestei țări. Va fi epepeia viitorului desfășurarea acestui război, dar

din capitolul ei final va răsări totuși, strălucită și statornică biruința celor, cărora briganzii monarhiei cred în nebunia lor că pot să le dea azi lovitura de grație.

INTERNE

Slavii de sud împotriva absolutismului din Croația. Strigătul împotriva nedreptății și împotriva ilegalității inaugurată de guvernul lui Khuen prin absolutism, în Croația a trezit ecou în toată, suflarea sârbească nu numai din monarhie, ci și din regatul sârbesc liber. Jignirea adusă poporului sârbesc în Agram, deșteaptă țipete de protestare la Belgrad, la Serajevo și chiar la Graz. Sârbii mai sangvini din regatul liber, dupăcum se știe, au manifestat mai deschis, mai brutal: cu simbolul războiului, al răzbunării, în față, la Belgrad s'au dezlăsat, cu ostentație, versuri războinice, iar pentru mult visatul regat al slavilor de sud multimea — și se zice chiar studenții din Agram — a aclamat pe regele Petru. Iritat de prezența la aceste producțiuni a moștenitorului de tron și a ministrului de instrucție sârbeșc reprezentantul Austro-Ungariei la Belgrad Ugron, a adresat guvernului sârbesc cuvenitul protest.

Și cu cât e mai mare enervarea cererilor conducătoare și îndeosebi a presei maghiare pentru reacțiunea împotriva stărilor actuale din Croația — această reacțiune strămutată în afară de hotărâre căzute sub absolutism, se produce din zi în zi mai violent.

În vreme ce la Kraguevatz, în Serbia, studenților din Agram li se pregătește aceiași manifestație ostentativă față de asupritori, la Graz o altă adunare dă glas indignării poporului croat.

Într-o mare adunare de popor convocată de ei — cu ajutorul social-democraților, crede imperialistul „Budapesti Hirap“ — deputatul Schaherl, în nemțește, iar un muncitor în croătește au veștejit „atentatul rusinos“ săvârșit de guvernul maghiar împotriva drepturilor poporului croat.

Un asemenea exemplu spune moțiunea, nu e mai întâlneste în acest veac de civilizație, în afară de acela al Finlandiei. Adunarea protestează împotriva acestui atentat în numele solidarității și frăției dintre popoare și roagă guvernul austriac să facă pașii conveniți ca unor asemenea stări să li-se pună capăt.

Față de aceste manifestații presa maghiară găsește de cuviință ca noul prim-ministru să fie și mai categoric la deschiderea parlamentului când va avea „să respingă“ amestecul celor doi ministri austriaci în chestiile interne ale Ungariei.

„Deși, poate, cel dintâi pas s'ar cuveni să fie revenirea la legalitate în Croația.

Dar iată și atitudinea clubului croato-slavon din camera austriacă prezată în următorul comunicat:

Clubul croato-slavon e decis firm, că din punctul de vedere al solidarității naționale inespugnabile va întrebuița toate acele mijloace parlamentare, cari sunt prielnice ca chestiunile croate să le rezolve conform dorințelor tuturor slavilor dela sudul monarhiei. Având în vedere răspunsul dat de prim-ministru Stürggh la interpelarea lui Sustersics și soț și cu considerare la poziția luată în interesul poporului croat de întregul parlament austriac fără deosebire de partide, clubul amintit astăzi deocandată dela orice tactică obstrucțională. Clubul ia la cunoștință, că deputații dela matini în atitudinea lor din parlament trebuie să fie seama de marea agitație a poporului croat cauzată de atentatul brutal, intentat în contra sfinteniei vieții constituționale, mltănară. Clubul își rezervă dreptul, ca, îndată ce după convingerea sa competentă trebuințele o vor cere, va folosi toate mijloacele posibile în interesul cauzei.

Kristoffy despre „votul“ lui Lukács. *De parul lui Kristoffy, coalaltă speranță a democrației în această țară, celim în cel mai proaspăt număr al lui Reichspost un articol în chestia sufragiului universal conceput de noul ministru președinte Lukács.*

Pe temelul sufragiului universal conceput de Lukács, Kristoffy nu vede posibilitatea de a se clarifica situația parlamentară și de a se pune capăt obstrucției oșobitoare a justhiștilor. Autorul proiectului celui mai nou de reformă electorală trebuie să se ridice până la înălțimea problemei și dăruirea să se ridice până la această cuvenită înălțime se cuvine ca planul mult așteptatei reforme să se conceput pe temelii durabile.

În primul rând după indicațiile date până acuma de Lukács cea mai mare parte dintre miniștrii proprietari ar fi lipsiți de vot.

După cum ne convingem în fiecare zi de Justh, nici Lukács și nici Kristoffy nu țin ca să se fie prea universal, ci să se fie primul rând un „supremație“.

„Călăul“ Croației. În ședința de ieri a Senatului, deputatul Bianchini, în numele deputaților dalmatini, a rostit un vehement discurs împotriva autorilor stărilor din Croația și a arătat că spre sud de Triglav nemulțumirea elementelor slave ia un caracter și proporții din ce în ce mai primordiale. A încheiat cerând îndepărtarea „călăului din Croația“. Deputații sloveni și croați sunt hotărâți să fie mereu la suprafață absolutismul din Croația.

E și aceasta o legendă... O povară cu multe altele. I-măntălește e această... Numai să știu unde s'o caați. Ea e o viață care în natură țâșnește pretutindeni: din stâncă neagră și steapă ea și în floarea fermecătoare din mijlocul unei grădini.

Împotriva, mai săracă când e sălbatică, natura ne pare atunci măreață și impunătoare provocând în noi cele mai puternice emoțiuni.

N'a fost o întâmplare sau un capriciu care n'a atras spre nu astfel de subiect. Mai curând cred că o fatalitate, cătră care sunt mânați mai toți scriitorii cari locuiesc o țară din Orient.

Dacă n'aș face parte dintr'un popor, pe care l'au ca pleșit în toate timpurile, cu un număr și importanța lor, țării, desigur că mi-ar fi repudiat și mi-e ca să-mi alog eroi așa obscuri pentru o tragedie. Dar așa am primit — cu resignare... și cu conștiința că n'am apucat un drum greșit și cu încrederea, că poate îmi implinesc o datorie.

Celorce nu i-au iertat autorului „mediul țărănesc unde se desfășoară acțiunea“ le-aș repeti și eu cu Schopenhauer (*Die Welt als Wille und Vorstellung*, I. § 51), că privind însemnătatea internă a manifestărilor voinței este indiferent dacă obiectele acțiunilor sunt relativ neînsemnate sau în eminate, „*curți țărăncști sau regate*“ — de ce? Să se cetească în Schopenhauer! În acelaș capitol Schopenhauer vorbește cu stimă despre cântecele poporului. Iar Schopenhauer era de sigur un aristocrat...

De ce mi adusei însă aminte tocmai de Schopenhauer? Pentrucă Voica este o dramă pesimistă și dela pesimism trecui în mod firesc la filozoful lui. Pentrucă în Voica se găsește momente decisive irrationale, esle din voințe (deci și sentimente) întrade-

văr oarbe, cari produc o catastrofă înmărmuritoare cum vorbește acelaș filozof.

Catastrofele acestea sunt chiar mai cu puțință în lumea simplă, fără carte, a masselor, a norodului, ale cărui afecte nu găsește în rațiunea lui un dușman destul de energetic.

Lumea-i plină de obscurități; este un ocean de enigme; dar, așezat în el, orice cap sănătos poate să scoată din amănute fapte, din amănute premise o concluzie. Orice cap sănătos, fie și țărănesc, are atâta agerime, atâta penetrațiune să înțeleagă, să găsească, să bănuiască cel puțin rostul enigmelor ce-l împrescără și să răspundă cu simțiri cari produc situațiuni grave, importante, situațiuni necesare dramei. De aceea massa, lipsită de rațiune superioară, lucrează din tot organismul său și fără rezervele pe cari totdeauna le impun maximele emulii rațional, superior. De aceea massa poate fi chiar admirabil subiect de tragedie. Iar când rațiunea apare și ea în forma vreunui bătrân, care multe a văzut sau în chipul țaranului de talent sau genial — căci genial nu se naște numai în palate și în cafenele bucureștene —, atunci sunt cu puțință și țărani rafinați ca ai lui Caragiale (oricât s'ar opune d. D. Zamfirescu!) și, păstrând bine distanțele, sunt cu puțință și ai d. M. C. V., care a învățat ceva din *Năpasta*.

Și astfel se născu și Voica aceasta plină de voință, iubeață, ce-și va răpune zilele când nu va mai putea să fie ce voiește să fie, când suferința îi va inspira gândul suiciderii. Cu ea se prăpădește și părintele ei, moare și Catrina, mătușa ra-

țională, se stânge un neam și nimic împăciitor nu rămâne în urmă. Fiindcă nimic împăciitor nu rămâne am zis că pesimismul dramei nu are nici un pic de lumină.

Pentru a putea face și alte aprecieri simțite însă că trebuie să-i povestesc cuprinsul. Iată Voica iubește pe boierul Teodor. Dar tatăl ei, Parvica s'o dea după Radu, ginere zdravăn. Duminec va fi nunta. Dar luni sau marți — Voica nu mai aduce bine aminte — Radu vede cum Teodor sărată mâna logodnicei sale, la fântână. Bănuiește că ea îl înșală îl fierbe și-i întunecă mintea: El laudă (către mătușa Catrina) că o va înșala chiar la nuntă, de față cu lumea.

I. Acum (la începutul piesei) este sămbătă. Pavel și Radu vin să cheme pe boier la nuntă. Teodor primește, deși făgăduise Catrinei (care a fost doică) să plece. Catrina știe despre amorul lor, și ține mult să-l depărteze de Voica. Dar pe Radu îl arde s'o confrunte cu Teodor; și o aduce el însuși la Teodor, s'o vază ce fețe va face, ce vorbe va spune față cu el și cu boierul. Patru i-a încălcat rațiunea. Voica i-o zdruncină și nu mai mult cu un rece „Atunci lasă-mă“, cu un nepăsător „Nu mă căsesc de loc“. Ea încă nu a păcătuit și are și ea dreptate să fie indignată de bănuieștii lui prea fără frâu. Dar Teodor dorește păcatul și pune chiar la cale, pentru astă noapte. De ce? Irational, pornit de patimă; fiindcă o iubește, vrea s'o și despartă de Radu, rămân între ei o piedică morală, dar ce va fi după despărțenie, nu se aude, nu se simte.

Heghemonii noștri și opinia străină

Oricât s'ar arăta nepăsători, fapt este că oligarhii noștri șovinisti sunt întotdeauna foarte afectați de judecata sau judecățile pe cari lumea civilizată le rosteste asupra pornirilor și actelor lor de barbarie. Așa și acum în urmă, cu prilejul articolelor publicate de presa engleză, în special de ziarul „Daily News” cu privire la stările din Ungaria, deși pe de o parte micii noștri tirani fac ca de obicei pe aroganții, dovedesc totuși că le cam *pasă* de acele aprecieri, deoarece caută să le dea o *explicație*, atribuindu-le unor motive ce n'ar fi dintre cele mai curate.

Dacă într'adevăr nu le-ar *pasă*, n'ar căuta acest lucru, care seamănă foarte mult cu o scuza, cu o apărare ce ar încerca să-și facă.

Simt ei, pe de altă parte, că nu ajunge să strigi în lume că ești calomniat, nedreptățit, fără să arăți și un motiv, pentru care ai fi suferind o asemenea năpăstă. Aștriga, de pildă, că un Scotus Viator este un dușman al maghiarimei, un *magyarellenes*, nu ajunge, căci lumea vrea să știe anume *de ce* un astfel de bărbat ar fi dușman al maghiarilor? Desigur nu din capriciu, — pe de altă parte nici din vreun fanatism de altă rasă sau credință, căci el nu e mai mult înrudit în această privință cu slovacii sau cu românii, decât cu maghiarii. Deci, iată cea mai nouă și retenie a micilor noștri tirani:

Dacă presa engleză vestește și osândește sistemul de opresiune națională din Ungaria, aceasta nu se întâmplă fiindcă ei ar fi inhibitori de lumină. Nu lumină le trebuie publiciștilor englezi, nu le trebuie lor Scotus Viator, nu le trebuie dreptate, nu vedere clară, nu judecată corectă, ci le trebuesc minciunile, calomniile, denaturările, pentru strângerea cărora a fost trimis în misiune Scotus Viator. Iar acest călător scoțian nu stă, ce e drept, în solda slovacilor, — dar agitatorii slovaci stau în solda lui. Calea lui Scotus Viator n'a îndrumat-o

interesarea de naționalitățile apăsate, indignarea de tirania maghiară, umanismul sau dragostea de dreptate, ci — *politica engleză!*

Ați auzit, ați înțeles: politica, politica engleză, politica mondială, aicea trebuie căutat cîntecul motivelor pentru care tiranii noștri din Ungaria se găsesc din când în când molestați de către judecata opiniei publice străine.

Fiindcă, — întreabă șovinistii noștri, — „ce importă publicul englez, presa mondială engleză sau pe oamenii de stat englezi, dacă slovacii noștri sau slavii noștri de sud sunt sau nu apăsați, și în ce măsură?... Din punctul de vedere al opresiunii, nu-i importă nici decît. Ei importă pentru scopuri mai mari: pentru scopurile îndreptate împotriva... *alianței întregite*, sau mai bine zis împotriva Germaniei!”...

Urmați acum raționamentul și mai departe: „In Austria, baza solidă a alianței întregite sunt maghiarii; slavii din Austria sunt contra ei; iar dacă se va reuși a se desface și Ungaria în părțile-i constitutive, atunci se va fi sfârșit cu aceea alianță, pentru că atunci și voința Ungariei se va sfârșina în bucăți”...

De aceea dară trebuie să se participe naționalitățile, de aceea Scotus Viator a trebuit să se dedice intereselor slovacilor și ale slavilor de sud... *Politica cea mare* este aceea care joacă aicea rol; „nu capul ungarilor s'au capul naționalităților îi doare pe publiciștii și politicienii englezi, ci propriul lor cap”...

Aici se mai plasează apoi o plângere, care e un mai puțin caracteristică: „Lucrul năimitor și întristător în toate acestea, este că cei ce sunt interesați până în gât în această chestiune și ar putea să ne vină într'ajutor” (ungurilor), — adaugă amărîți heghemonii noștri, — „cercurile conducătoare politice ale Austriei și Germania, nu numai că nu ne sprijinesc, dar încă iau parte la goana împotriva noastră”...

Ei, cum s'o fi întâmplând minunea asta? Cei interesați ca să strice alianței întregite, calomniază și nedreptătesc pe maghiarii... Dar iată că și cei interesați cu această alianță să se întărească... *Jac oculus lucru!* — Tot episodajul procesului de intenții făcut presei engleze, oamenii aceștia și-l dăruim cu o singură lovitură ce-și dau ei înșiși.

Ce e cu maghiarii și cu razămul întregitei alianței am arătat și altă dată și vom mai arăta în acest loc. Dar de sigur că este o naivitate și o copilărie, să se atribue scopurilor tenebroase ale unei politici mondiale haine, *pornirea* opiniei publice străine împotriva sistemului de opresiune națională din Ungaria. Nici vre-o dușmănie, așa elementară, instinctivă, împotriva rasei maghiare, n'ar pute-o explica. Un sigur lucru o explică, aceasta este foarte simplă și nu trebuie căutat în nici un mister și în nici un tărâu ascuns.

Este tocmai ceea ce făgăduese înviereașunării noștri șovinisti, este ceea ce reese pururi și trebuie să triumfe totdeauna: este cauza dreptății, adevărului, umanității. Este cauza civilizației, care nu poate lăsa indiferent în veacul nostru pe nici un om civilizat. Ori cât sânge rău le-ar face heghemonilor noștri acest lucru, — aceasta este!

EXTERNE

Situația electorală în Serbia. — După alegeri. — În ziua de 1 aprilie s'a dat bătălia electorală decisivă. Ea a avut drept rezultat slăbirea pe toată linia a partidelor radicale care stăpânesc Serbia de 20 de ani.

Partidul radicalilor bătrâni a obținut cu cea mai mare greutate 70 de mandate, iar radicalii independenți 37. Împotriva partidelor moderate ale liberalilor și progresiștilor s'au ridicat la 30 de mandate, având speranța a-și spori acest număr la alegerile de balotaj.

Execuțiunea guvernului este agravată prin căderea listei în frunte cu ministrul de interne la Belgrad. Desemnarea la Secunderia a căzut lista în frunte cu ministrul de construcție. La Belgrad progresiștii au obținut două mandate și două opoziția radicalilor independenți. Acest rezultat este semnificativ, pentru că Belgradul de 25 de ani s'a manifestat constant în contra progresiștilor. Alt rezultat

II. Pavel pleacă la târg să tocmească lăutari. Voica, rămasă cu Crisanta, îi spune bătrânei că în noaptea asta nu va dormi acasă și că ziua de mâine n'o va ajunge, fiindcă îl iubește, îl iubește... Radu, care stă de strajă, a văzut ceva și năvălește peste ele cu întrebarea: „N'a intrat aici la voi?” Cine? Căinele ăla: Teodor. Și iar insultă pe Voica, pe care o i-a chiar de piept. Teodor venise într'adevăr, dar ajunge abia după plecarea lui Radu. Voica este singură cu Teodor. Acum aflăm cât îl urăște Voica pe Radu, dar și că a lui Teodor nu va fi decât într'o zi, după ce se va desface de Radu. Radu se întoarce și îi surprinde când se despart. Ea, generoasă, își i-a asupra-și toată vina „Eu l-am chemat. Eu l-am vrut. Fă-mi ce vrei”. Dar el amenință că pe Teodor îl va omori, nu pe ea.

III. Teodor este plecat: Crisanta a reușit să-i facă să plece. În Voica a murit o speranță: „Norocul meu” s'a dus; și s'a trezit furia contra lui Radu. Ca să pună turn piedecile între sine și Radu, ea îi spune acestuia că Teodor a fost la ea, în brațe, azi noapte și că nevasta lui, a lui Radu, nici moartă nu va fi. Și tată-său îi spune tot așa, că a „găsit azi noapte”. Și iar revine plângător: De ce l-a gonit Crisanta pe Teodor?

IV. Voica a plecat după el. Nimeni nu știe. Dar Radu altă repede întâmplător. Toată răutatea lui se revărsă acum într'o faptă nemernică pentru noi, într'a câva motivată pentru el: El umple sacul de minciuni și-l pune — ca o haită — pe umerele Voichii, care-i lăudă și se refugiază acasă.

Dar ea va pleca iar, să-l caute pe acel „un om, care n'are s'o lase să piară”. Radu i-se pune în suși în cale: ea-l înfruntă și se repede să-l lovească. Este multă furie în ea, furie întăritoare. Pavel intervine; Voica îl înfruntă atunci și pe el. În acest moment suntem pe culmea patimilor: Omoară-o, strigă Radu către Pavel. Dar Pavel, părintele, nu poate. Tocmai acum moare și Crisanta (bolnavă dela începutul actului III).

V. Pentru ce Teodor aduce însă pe Voica înapoi? El însuși! Pentru că a fost „acum întâmplarea asta”, fuga Voichii după el? Fiindcă Teodor „vrea liniște”? Deși o iubește încă? Voica crește însă. Il iubește încă, deși a făcut fapta asta — s'a adună chiar el înapoi la Radu! — îl iubește „și mai mult” — o notă chiar patologică apare aici (Stăpâne, te moșe etc. p. 94) — îl iubește, dar părăsită și de el se omoară. Iar Pavel, nebun, cântă din fluer, de mână.

Acesta este cuprinsul de fapte, acțiunea. Ea se desvoltă potrivit principiilor clasice despre creșterea, peripeția și căderea în sfârșitul logice al ei. Linia generală a urcusului și coborâșului este văzută bine, limpede. Mai obscure sunt cauzele ce o duc dela un pas la altul, încori nu totdeauna. De ce vor fi obscure?

Dacă totuși plese n'ar spune-o destul de limpede, ar spune o nouă text de scena finală a actului IV. Când Radu îndărnă pe Pavel să-și ucidă fata, Pavel zice: „Măre o vin, dar nu am țărni”; iar când Radu îi pune căștil în mână, Pavel z-

daoge: „Furul îl am, dar n'am mână. Dute și să nu te mai opruți.”

Așa vorbise Delavrancea.

Sub înfricirea lui Delavrancea, din faza martirică, cu fraza scurtă și plină, autorul *Voichii* o pune să fie concis, scurt. Și răuși să devie prea concis, prea scump la cuvânt.

Vor fi țărani astfel, vor fi și astfel, dar acești țărani sunt pe o scenă și aici trebuie să vorbească pe înțeles. Misterul îl admitem, dacă-l putem bănuți, dar țărani — sfinți nu, în nici un moment. În *Voica* se vorbește mai puțin decât ar fi de nevoie. Ce puțin lucru aflăm — de exemplu — despre Teodor și Voica până la logodna cu Radu! De ce nu va fi putut Voica, brândușa și mișterea tată-sau, să nu se logodească cu el? Doar tată-său Pavel este un părinte dușos, care ține grozav la ea. De ce Crisanta nu are mai multă încredere în Pavel și face (II, 2)? Ori cât de autoritară, și sigură de sine și de efectul vorbii sale ar fi și ori cât i-ar plăcea vorba puțină și fapta clară, par că ar putea scăpa un cuvânt mai blând, mai intim și către Voica (II, 3). Nu-l scapă, ca să nu plece curagăna soartei spre potolirea patimilor, care sunt trebuitoare sfârșitului tragic? Nu le-ar împiedeca însă să vifonească înainte. Și când va fi avut Radu vreme să răscoală satul, când va fi avut satul vreme să-i și facă Voichii cântăce de bațjocură? Ea le-aude „ori unde se ducă” (IV, 3), dar în realitate nu s'a dus decât la fântâna și de acolo a-casă: de unde țese acel *lapsus Ungaricus* „ori unde?”

surprinzător este al socialiștilor care în trecutele campanii peruseră unicul mandat, ce-l posedaseră în centrul industrial al *Krogujevațului* și care acum au câștigat două mandate, în două centre lozente de populația rurală foarte bine întărită Pojarovăț și Sabat.

Alegerile acestea departe de a clarifica situația au încurcat-o și mai rău. De la 1908, din cauza lipsei unei majorități puternice întreaga viață politică constituia o țesătură de combinații, compromisuri și expediente sterile. Cele două partide radicale bătrâne actualmente la guvern — și tânăru se combăteau, se succedau, se dușmăneau se uniau. Leaderii lor își lăsau cele mai grozesti injurii pentru a se împăca și a se despărți iarăși, aruncându-și cele mai înverșunate acuze. De astădată cele două partide stăteau iarăși ca dușmane față în față.

Deși slăbite prin alegeri ele au rămas și acum cele mai puternice partide din cameră. Inverșunarea cu care s'au combătut în alegeri îngreuiază șansele unei apropieri. Pe lângă aceasta însuși partidul guvernamental este sfâșiat de dezidențe.

Asfel că pentru guvern va fi o mare problemă să-și asigure o majoritate, dat fiind, că în camera sârbă este necesar de o majoritate absolută de 84 voturi — pentru a lua o deciziune.

Convocarea noii scurpine fiind pentru data de 19 aprilie st. v. mai rămân guvernului câteva zile pentru nuci combinații și negocieri.

Locu sigur este că de comedia expediențelor de până acum de care actualul guvern a voit să scape prin dizolvarea camerei și prin noile alegeri, nu a scăpat. Dimpotrivă.

Desmintirea acordului ruso-italian. Ziarul turcesc „Tanin” află că d. Sasanow a desmintit în mod categoric știrile despre o înțelegere ruso-italiană cu privire la Dardanele. Se asigură — scrie ziarul — că Rusia va păstra neutralitatea până la finea războiului.

Ziarele turcești îndeamnă companiile de navigație, ca să ceară Italiei despăgubiri pentru întreruperea comunicațiilor. Dardanelele — scriu ziarele — vor trebui să rămână închise atâta timp cât flota italiană încrucează în Arhipelag.

După o telegramă din Constantinopol ambasaderul turcesc la Petersburg confirmă declarațiunile lui Sasanow privitoare la neutralitatea Rusiei.

Iminenta retragere a lui Kinderlen-Wächter. În cercurile diplomatice din Berlin se asigură despre o iminentă retragere a secretarului de stat Kinderlen-Wächter. Retragerea ar fi trebuit să aibă

loc încă de multă vreme, s'a întârziat însă din cauză că vestea a fost prea curând publicată.

Ca urmaș al lui este desemnat ambasadorul german din Washington, contele Benkensdorf.

Președintele camerei turcești. După o telegramă din Constantinopol în cercul deputaților se zvonește, că bey Talaat, ministrul actual al poștelor și telegrafelor din Turcia va fi ales de președinte al camerei otomane, iar ca urmaș al acestuia, se amintește Haladșian, deputatul capitalei Constantinopol.

Tratate și convenții cu privire la strâmtoarele turcești. Dardanelele și Bosforul a fost totdeauna o pedecă foarte grea de țavins pentru Rusia, pentru ca să-și poată dezvolta forța flotei sale din Marea neagră și a comerțului său pe mările din sudul Europei.

Pentru înlăturarea acestei pedeci Rusia a încheiat la anul 1833 în 8 iulie un tratat cu Turcia la Unkiar-Skelessi, prin care Rusia și-a asigurat dreptul că numai ea să-și poată trece flota prin Dardanele. Acest drept l-a primit Rusia, ca recompensă pentru ajutorul ce la dat sultanului Turciei, contra vasalului acestuia, Mohamed Ali al Egiptului, care se răsucise împotriva suveranului său.

Când Franța a intrat însă în concertul puterilor europene, opt ani după tratatul ruso-turc, s'a stabilit la Londra un alt tratat, prin care s'a anulat dreptul acordat Rusiei în tratatul Unkiar-Skelessi.

În primul articol al acestui tratat, încheiat în 13 iulie 1841 sultanul Turciei a declarat că va respecta interdicerea flotelor de război străine de a trece Bosforul sau Dardanelele; iar Franța, Anglia, Prusia, Austria, Rusia s'au declarat dătoare să respecte această clauzulă a numitului paragraf. Excepție s'a făcut numai pentru vasele de război ușoare destinate serviciului ambasadelor a acestor state amice. Excepția aceasta și azi e în vigoare în timp de pace. În legătură cu acest tratat s'a stipulat la congresul ținut în Paris la 1856, prin o convențiune încheiată la 30 martie al acestei an, al cărei articol prim spune: „M. Sa sultanul declară, că este firm hotărît să respecte vechea clauză a interdicerii vapoarelor de război străine să treacă Dardanelele și Bosforul. Împăratul Franței, împăratul Austriei, regina Regatului unit (Angliei), regele Prusiei, împăratul tuturor rușilor și regele Sardiniei se însărcinează să respecte această hotărîre a sultanului”.

La 13 martie 1871 s'a încheiat un nou tratat.

Prin acest tratat Rusia capătă din nou dreptul

de a avea o flotă de război în Marea Neagră și principiul convenției din Londra este din nou pus în art. 2 al acestui nou tratat; iar sultanul are dreptul ca în timp de pace să lase liberă trecerea vaselor de război ale statelor aliate sau amice. Aceasta dacă Poarta o va crede necesar pentru aplicarea tratatului dela Paris din 30 martie 1856.

Tratatul din Berlin dela 13 iulie 1878 spune în art. 63: „tratatul din Paris dela 30 martie 1871 vor fi respectate atât intru cât nu sunt contrazicere cu stipulațiunile tratatului de faimă iar situația de drept a strâmtoarelor turcești a rămas și de aci înainte, aceeași ca și înainte de acest tratat.”

Nu de mult s'an răspândit știri despre vizuirea tratatului din Berlin slevată de Rusia de sigur strâmtoarele turcești au fost motivul pentru Rusia la facerea acestei propuneri.

Revoluția din Maroco. Răscoala din Fez a agitată întreaga Franța. Opinia publică franceză sub impresia evenimentelor sângeroase din Maroco. Presa franceză pretinde întărirea urgentă a trupele în Maroco, iar deputații opoziționali se pregătesc să interpela și ataca guvernul pe tema aceasta.

Deputatul radical Dumesnil, care se află într-o călătorie de studiu în Maroco a adresat în Rabat prim-ministrului francez următoarea telegramă:

„La prima ședință după convocarea parlamentului am să vă interpelez asupra cauzelor, care au provocat masacrul din Fez și răscoala generală. Mai departe am să vă interpelez asupra procedurii generalului Dubail, pe teritoriul Tafodent în timpul suprem, ca politica nesănătoasă marocană să fie schimbată”.

Știrile sosite din Maroco după înăbușirea răscoalei din Fez, vorbesc despre evenimente foarte sângeroase. Orașul Fez a fost zile de rând în mâna plebeii. Numărul morților nu se va putea ști nicicând. Morți și răniți sunt cu sutele.

Știrile sosite la Paris fac impresia, că răscoala a fost numai începutul altor evenimente mult mai grave.

Din Arzila a sosit o știre despre răscoala bului marocan, Djebala.

Episcopia gr. cat. maghiară

Un caz concret se prezintă destul de limpede, de o parte intrigile tesute pentru îndepărtarea episcopului Aron, și de altă parte, să se pună în serviciul patriei de asigurare a poporului român din Transilvania, și de altă parte admirabilă de caracter și abnegațiune a acestui episcop. (Buna. P. Aron și D. Novacovici).

Pentruca să ne știm mai bine apărând și feri biserica de uneltirile guvernului de acum, trebuie să cunoaștem modul ei de apărare din trecut și mai ales de pe timpul episcopului Aron.

Se știe, că statul cu orice preț voia să pună în coastele lui Aron un teolog latin, pe care însă episcopul nu voia să decum să-l primească.

Înzădăr îi amintiau episcopului de niște diplome Leopoldiane, cari l-ar obliga la primirea teologului, căci Aron nu voia să știe de existența unor astfel de diplome. Inzădăr umbla Maria Terezia pe la Roma cercând prin cardinalul Albani să obțină dela papa Benedict al XIV lucrul acela, ca în contra obiceiului de până atunci, să dea bulla de confirmare cu condiția episcopului să-și țină un teolog de rital latin, căci papa nu voia să știe „obiceiul” și numai după câteva audiențe secrete acordate cardinalului Albani, se lăsa înduplecat să îplinească cererea guvernului și a Mariei.

Asfel dupăce s'a trecut peste unele piedeci de ordin material, au primit dela

și — încă odată — pentru ce Teodor o aduce înapoi, de ce face o „mişcă”? Nu sânt dintre cei ce pretind ca autorii să explice tot; din contră; dar nici pomul desfrunzit nu-i pom; nici pleșuvia aceasta de motivări nu poate încălzi cum trebuie. Se poate, că autorul a voit să pună însăși patima în scenă, cel mai puțin ascunsă, cât mai puțin acoperită de scene pline — piesa are numai șase personaje și nu se încurcă nici cu descriții epice, nici cu revărsări lirice; dar cu această scheletizare i-a luat ceva din farmecul ce l-ar fi putut avea, fără ca farmecul să scază puterea scenelor.

Scenale se petrec la țară. Undeva, la țară. Nimic nu-mi spune că satul este dela șes ori dela munte. Nu se localizează. Nimic nu-mi spune că-i o dramă de astăzi. De astăzi este, dar timpul ei îl arată vorbele: luni, marți, duminică, la noapte, mâine, azi. Verbe mai precise nu se găsesc. Nu se localizează nici în timp. Regiunea și epoca lipsesc; nu descoperim legăturile între ele și acțiune. Este evident că autorul are o pornire spre prezentarea mai în abstract a cazului. Dar farmecul deplin se găsește numai în concret.

În scenă sunt țărani. Dar la țară parcă sunt flori și grădini, sunt animale, rădăcini, vârg ape, băut vânturi, trec pe cer norii. Ce s'aude despre flori afară de „brândușa taichii” și de „floarea machii”? la satul Voichii nu curge decât fântâna în care se batănesc amănții; vânt nu-i de loc; rușile se amintesc abia; satul huiduiește, dar este tot afară din scenă. Dar farmec se găsește în ce

devine cât mai concret, în natura care nu poate lipsi din întâmplările celor ce în ea viețuiesc.

Acestea sunt Epsuri; poate numai ale începutului?

Dar rămân scene energice; părți delicate; o putere bine pronunțată de a putea distinge plastic persoanele — cu rezerve ce privesc pe acel schematic și anonim „servitor”, care este mai mult șurup decât om, în acțiune — și a le păstra caracterul dela început până la capăt; frumosul curaj de a încerca o operă de însemnătate; iar acestea sunt calități dela care putem aștepta — și un succes.

N'aș voi să las cetitorilor impresia că trebuie să aibă rezerve față de *Voica*. De aceea spun anume că cetirea ei este interesantă pentru toți ceice urmăresc literatura cu subiecte naționale sau poporaniste.”

* Din lipsă de spațiu nu înzist amănunțit asupra caracterelor din dramă, bine concepute, dar cărora le-aș dori o reliefare și mai convingătoare, și o condiționare reciprocă mai strânsă. Un singur exemplu: Dacă Crisanta ar „sta” dela începutul presci și dacă boala ei ar motiva chiar grija ei de a „procopsi” mai lute fata, cu ce ar fi Crisanta mai puțin ce este? Și dacă neîncrederea ei în boierul Teodor i-s'ar găsi motive de fapt, nu impresiile ei numai? Și dacă, și dacă...

G. Bogdan-Duică.

Curia Romană bulla de confirmare, în urma dorinței de ei, și acum tot așa, le înmânează episcopului. Acesta însă, trebuie să dea în schimb o scrisoare de recunoaștere, că a primit bullele în chesie, ca nu cămăra în momentul în care i-s-ar fi cerut să primească un teolog ieșit pe lângă sine, să nege că a primit bullele papale. De aceea au trimis la Aron pe un om de-al lor cu actul de întărire, dar episcopul n'a voit să-l primească pe lângă condițiunea ce i-o punea. L-au chemat apoi într'o adunare, l-au amenințat cu depunere, dar toate au fost zadarnice, căci Aron era hotărât mai degrabă să depună cărja pastorală, decât să sufere injosirea demnității episcopale. Văzând guvernul încăpăținarea lui Aron a decis să-l depună și să delege pe altul în locul lui, sau să caute vre-un mijloc spre a-l sili să primească bullele dând o scrisoare de recunoaștere.

Pe calea primă nu s'i putea ajunge scopul, căci nimeni dintre învățații românilor nu umbla după mitre episcopalești cunoscând primejdia ce amenința neamul românesc; de altă parte se temea să nu scandalizeze poporul, înaintea căruia Aron trecea de cel mai cucerit și mai ales bărbat și astfel încă dela început să-și arate ghiarele uneltirilor lor. Așa, că le rămânea numai alternativa a doua. De aceea din nou a scris card. Albini, rugându-l să obțină dela papa o provocare directă pentru Aron, ca să-și ocupe scaunul.

Dar nici Aron cu stăruință în mâinile în sân, ci prin un călugăr al lui din Roma, un călugăr, voia să informeze pe papa de spre planurile ascunse ale guvernului. Duzere însă, că epistola lui Aron a fost primită de ocaziona Mariei Teresii; au îngrijunțat pe card. Albini, care după multe stăruințe și informații necorecte asupra lui Aron a primit dela papa o scrisoare prin care-l provoca să-și ocupe imediat scaunul.

Astfel pentru că nu vină asupra neamului o nefericire mare, cu durerea în suflet primi bullele și pe teologul latin Salbec.

„Să ne întorcem acum la cazul cu episcopia maghiară.

Guvernul de tristă aducere aminte Khuen împreună cu câțiva patrioți înflăcărați vreau să ne sfârșescă cu orice pret biserica, punându-ne în coastă o episcopie maghiară gr. cat. Hidra țovinismului maghiară nu s'a îndestulit cu tot felul de atacuri la viața noastră politică și culturală, ci vreau să se încumbe și în sancționarea sfânt al bisericii. De aceea informează în secret pe s. Părinte despre chinurile și durerile insuportabile, ce le înalță bieții maghiari sub oblăduirea ierarhică medievală a românilor. Se tângue și vaicăresc înaintea papei Piu X. că vre-o câteva sute de mii de maghiari gem sub jugul tiran al episcopilor români (Posti Hiriap, în câțiva numeri din urmă).

Tot atâtea mișcări de mânie de maghiarii noștri cei culți!

Cer să li-se dea și lor vre-o mângăiere, cel puțin astăzi, când toți creștinii se pot

întinde la simțul dulce al unei biserici proprii a lor.

Spre scopul acesta mișcă toate pietrele și în urmă obțin, cel puțin în principiu după cum se gândă ei — întemeierea unei episcopii maghiare gr. cat. În fine își ajung scopul acela ascuns, ce l-au urmărit de veacuri, întocmai cași cei de pe timpul lui Aron.

Prin aceasta a scăpat neamul unguresc de cutropirea valachilor.

Acum însă ne vine nouă rândul. Sf. Scaun ne garantează autonomia bisericii noastre cu prilejul unirii și mai târziu înființării metropolii de Alba-Iulia și Făgăraș, și cu toate acestea rău informat de maghiari, au numai nosocotește obiceiul, ci chiar hotărârile s'ade și rupând cu trecutul ne pune într'o situație dintre cele mai grele.

Nu ia în socotință multele nelegiuiri, ce ni-le-am făcut dușmanii, ci acum inconștia le ajută să sfășie din trupul bisericii o parte din fii ei, cari totdeauna au fost, sunt și vreau să fie și să trăiască ca români, deși în urma uneltirilor maghiare și-au pierdut limba strămoșească.

Ce au greșit, ca să fie despărțiți de mama lor? Oare faptul, că vrășmașii voiesc să-i despozie de avutul lor național, de limbă și drepturile sale elementare, zmulgându-i dela sânul cald al sf. biserici poate să fie un motiv pentru săvârșirea unei astfel de nelegiuiri? Și oare strigătele reformatorilor și izraeliți care tipă, că pier ungurii catolici printre rezăvni schismatici pot să fie luată în seamă la Vatican?

Astfel de motive nu pot justifica nici dăruirea atentatului soviniștilor maghiari și patrioților izraeliți.

Intre credincioșii contemplați să fie alecturați la noua episcopie sunt mulți, cari încă știu românește și numai puțin, cari și-au uitat limba, dar care cu toate acestea nu voiesc să-și lase neamul odată cu capul, de aceea trebuie să li-se respecte voința.

În umbră noi fii uniți trebuie să avem mai mult crezământ înaintea sf. Părinte, decât Calvinii, Unitarii și Rabinarii, cărora de bună seamă nu le zace la inimă binele bisericii catolice.

Astfel în fața situației, ce ni-se creiază, nu putem ceda, ca oare-când Aron, căci interesele superioare ale bisericii și neamului de azi, nu îngăduie să lășăm dușmanul să intre și în cea mai scumpă și sfântă cetate ce ne-a mai rămas, în biserică. Dacă nu ne vom sili să l'impiedecăm dela comiterea unei astfel de nelegiuiri, atunci nu ne mai rămâne altceva, decât să ne ștergem din șirul popoarelor harnice și cu voință fermă de a trăi.

De aceea Arhierarii noștri la conferința episcopalească, ce se va ținea în luna aceasta să protesteze din toate puterile și cu ne îndoiță, că păstorii noștri își vor face datorie, arătându-le în modul cel mai energic marea și nepusa nedreptate, ce ni-se face. (1.)

Serbările jubilar

ale societății academice „Petru Maior”

Prinos de recunoștință față de cei dispăruți.

Duminică dimineața a avut loc un parastas pentru pomenirea patronului Societății „Petru Maior” și a binefăcătorilor Alexandru Mocsonyi de Foen, Alexandru Roman, Iosif Vulcan, Ioan cav. de Pușcariu, Emanuel Gozdsu, Alma Dunca de Schian și a tuturor membrilor și meritoșilor binefăcători ai Societății.

Această pioasă aducere aminte în mijlocul serbărilor de azi, a marilor înaintași dispăruți onorează în cel mai înalt grad tineretul universitar.

Este întotdeauna un semn de maturitate sufletească și de soliditate morală aceasta.

Nu există un mai înalt semn de maturitate sufletească și de soliditate morală decât asemenea acte de pietate față de marii morți ai unui neam.

Această evocare a umbrelor celor dispăruți care și-au închinat viața idealurilor pentru care la rândul nostru luptăm astăzi nu poate decât să înalțe sufletele, purificându-le de tot ce poate fi preocupare trecătoare.

Parastasul a fost oficiat de cătră P. C. Sa părintele protosincol R. Ciorogariu și de cătră preotul militar Bogoevieiu, și măreția solemnă a momentului a fost înălțată mult și prin frumoasa predică a părintelui Ciorogariu, care în cuvinte fericite a lămurit valoarea tradiției și a cultului marilor morți pentru întărirea morală și națională a generațiilor unui neam.

„Faptul, că se oficiază azi — a spus P. C. S. părintele Ciorogariu — un parastas în amintirea neuitaților decedați, ai soc. „Petru Maior”, care sărbătorește azi 50 de ani dela înființarea ei, dovedește, că generațiile, cari au urmat au știut să păstreze și să sfințească tradițiile, de cari s-au conștientizat membrii dispăruți.

Această legătură dintre generațiile trecute și cele actuale constituie o probă evidentă, că cei de azi sunt purtătorii aceluși credințe și aceluși ideal, care au însuflețit pe antemeritarii lor.

Marii bărbați, cari v-au servit drept pildă d-voastră, au fost și ei odată tineri, și printre ei ca și printre d-voastră au fost studenți săraci, neavând decât o singură comoară: iubirea de neam.

Este puternică această iubire de neam. Mai puternică decât ori ce altă putere lumescă. Ne așteaptă un frumos viitor. Sunt sigur de aceasta, căci numai acel neam poate să depășească speranțele în viitor, care trăiește prin tradiție.

Unde mormintele sunt pângărite acolo nu mai poate fi viață.

Studenții membrii ai soc. „Petru Maior”, au adus cu ei de acasă doină și cântecul și l-au purtat ori la lumina științei, care a imprimat tuturor faptelor conștiința națională adusă de acasă.

Toate le-au folosit pentru un singur ideal, pentru neamul românesc.

În fața acestui moment solemn nu am putut să tac.

În fața trecutului glorios și a generațiilor, care înțeleg acest trecut și îi urmează tradiția, să fie binecuvântarea lui Dumnezeu.

Facă Cerul ca aceste tradiții să conducă cu vrednicie spre binele și înălțarea neamului românesc!

Stabiliment de vestminte

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.

Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.

Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale engleze

Prețuri ieftine.

Telefon 551.

GONDA

Lista oaspeților care au participat la serbările jubilarie ale societății „Petru Maior”.

Părintele Ioan Andreescu (Voivodint), dr. Cornel Albu, dr. Titus Babeș, Gh. Pop de Băsești, dr. Ioan Bârlea cu familia, Ep. Balamace (București), dr. Ant. Bogdan, Florian Bogdan, părintele Simeon Balea de Ieud din Maramureș cu doarele Laura și Mărioara, Cuv. Sa Ghenadie Bogosvici, dr. R. Boiță (D.-St.-Mărtin), Viet. Braniște, părintele V. Brumhoi, Dim. Birăuțiu, familia dr. S. Boca (Deș), familia Cormoș-Alexandrescu, dr. Aurel Cosma, P. Cuv. Sa protos. Roman R. Ciorogariu, dr. Liviu Cigăreanu cu doamna (Oravița), inginer Comanescu dela C. P. R. (București), dr. Aurel Ciohan (Lipova), Rudolf Căcer (Oravița), familia dr. Ciacan (Pecica), Nic. Chisanu funcț. în ministeriu, dr. Iul. Chitul, familia Coeizan (Cehul-Silvaniei), N. Corcheș (Abrud), dr. G. Crișian și doara Florica Crișian (Beiuș), Ionel Crișan, dr. Ath. Cozmutza, dr. Codrean, Moise Coș (Oradea-mare), familia Dumitreanu (Bpesta), dr. Dragomir, doamna Erdélyi și doara Roșica Erdélyi (Beiuș), prof. Sabin Evuțianu (Caransebeș), dr. Egri, familia Fașie (Oradea-mare), med. dr. Fodor (Albula), Victor Filip (Beiuș), dr. V. Filipeiuc (Maramureș), directorul zărilor „Românul” Vasile Goldeș cu doamna, dr. Laurian Gorman, d. colonel Silvin de Herbay cu doamna (Viena), dr. Salvator Jurca (Maramureș), dr. Adam Janou, dr. Aurel Iuga (Belean), dr. Cloșca Iuga (Lugoș), părintele dr. Vasile Lucacia, dr. Liviu Lințiu, Victor Lăpedatu cu doamna Eugenia (Berliște), Petru și Antoniu Mocsonyi de Foaia, familia dr. Ioan de Mihalyi (Maramureș) dep. dietal dr. Teodor Mihali cu doamna, dr. Iuliu Maniu, familia d-lui jude de Corie Ioan Mezei cu doarele Zoe și Elli, dr. Ludovic Méheș, prof. univ. dr. Moravcsik, dr. Vasile Meșter cu doamna (Vârșet), inginer Aug. Maior, doara dr. Lia Moga, dr. A. Manu, Stefan Mărcuș, dr. S. Marta (Oradea-mare), d-na și doara Maior (Lugoș) doara Eug. Muntean (Delești) dr. Mezin și doara (Nereu) dr. Aurel Nilvan (Șomcuta-mare), prof. C. Nedelcu (Viena), dr. I. Negulescu, dr. Iustin Németh, familia Orz (Budapesta) familia Ona (Budapesta) dr. I. Oltean, dr. Gavril Oșian, familia d-lui jude la Curie dr. I. Popu cu doara Delia și cu doara Flora Bonts, dep. dietal dr. Stefan C. Pop, dr. Izidor Pop (Lugoș) cu doamna, dr. Iul. Pop, dr. Coriolan Pap (Oradea-mare), doamna și doara Petran (Arad), d-na dr. Păscuțiu cu doara Miți Mureșanu, familia Păteșan (Budapesta), dr. Iosif Popovici, dr. Mihai A. Popovici, Horia P. Petrescu, dr. Petru Poruțiu (Bistrița), dr. Oct. Pavelea, dr. Alex. Pop, dr. Popa (Oradea-mare), I. Russu-Abrudeanu (București), dr. Aug. Rațiu dr. T. Roxin, dep. dietal dr. Nic. Șerban, familia Stefanica (Beiuș), fam. Stetz (Cluj), dr. I. Selăgiann (Baia-mare), dr. Emanuel Ungureanu (Timișoara), doamna Aurelia Vulcanu, asesor consist. Matei Voileanu și doara Anicuța Voileanu, dr. Romul Veliciu cu doamna, Emil Veliciu, familia dr. Văleanu (Lugoș), fam. Vlădulescu.

Representanți ai societ. stud. din altă parte:

„România Jună” (Viena) d-nii: Dim. Marmeliuc, presid.; vice-presid. Ionel Rădălescu; d-nii Emil de Colbasi și Nic. Drugoci.

„Junimea” (Cernăuți): presid. Aurel Stefanoli, Cluj: Dr. Octavian Rusu și Eugen Bănuț. Senni: Petru Potoș și Vasile Burza.

Stud. macedo-români din București: dl Epanononda Balamace.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Litere — Arte — Științe

Problema vieții*

În ampla sferă de mituri, cu ezri anticitatea a impresurat una din cele mai distinse figuri de eroi ai săi, nici unul doară nu este atât de ingenios ca și mitul despre Heracle la răspântie. Este aceasta o alegorie de profundă semnificație a aceluși stadiu de dezvoltare în viața noastră sufletească, când junele de caracter serios, aflându-se pe treapta de a deveni bărbat, începe a simți trebuința de principii clare și ferme și astfel odată se vede pus în fața problemei vieții spre a se puca determina asupra direcției, ce are să urmeze. Căci bărbatul de caracter și cu conștiință de sine, care nu se lasă a fi purtat de impresii și de impulsuri momentane schimbătoare, de dispozițiuni trecătoare și de capricii ca și copiii, „sine luce sine cruce” prin viață, asemenea unui războinic fără cârmă, aruncate de valuri, ei are să-și reguleze după principii întregii sa activități, astfel de bărbat mai înainte de toate trebuie să vină cu sine în curăț asupra problemei vieții, deoarece corectitatea, sau necorectitatea principiilor practice ale vieții depinde în ultima instanță pe deplin de corectitatea, sau necorectitatea concepțiunii teoretice, ca ne-am format-o peste tot despre chemarea vieții omului.

Astfel vedem în figura mitică a eroului simbolizat pe nobilul și seriosul june în momentul, când el se află în fața celei mai importante probleme practice: în fața problemei vieții. Lupta sufletească, ce el o susține victorios, indică în mod ingenios dificultățile cuprinse în problemă, iar celodună zine, ce-l ispitesc pe june, personifică cele două direcțiuni ale vieții: direcțiunea morală-ideală și direcțiunea eudemonistică-utilitară, cari atât în viață, cât și în știință până în ziua de astăzi se luptă una contra celeilalte.

Fiecare dintre aceste două direcțiuni se bazează pe o altă idee fundamentală: una pe ideea moralității, cealaltă pe ideea fericirii și în clara pricepere a diferenței generice și a independenței relative a acestor două specii de bunuri ale vieții: a bunului etic și a bunului eudemonistic se cuprinde simburile, iar în justa apreciere a diferenței lor în valoare se cuprinde corecta delegare a problemei.

Diferința generică a acestor două specii de bunuri este atât de adânc înrădăcinată în natura relațiilor vieții omenesti, încât ea, de tot spontan, așa zicând cu primele începuturi ale culturii se obrude conștiinței naturale ale popoarelor. Conștiința naturală a popoarelor cu mult înaintea periodului, în care reflexiunea științifică începe a se deștepta, statorește o diferență de valoare între bunul etic: virtutea și bunul eudemonistic: plăcerea, între o viață morală, dar nefericită și între o viață fericită, dar nemorală, despre ce tocmai mitul nostru atât de profund și poetic, ne dă o probă atât de frumoasă și elocventă. Căci precum se știe, fiul lui Iupiter și al Alcmenei, soției regelui Tebei, în epoca mitică s'a considerat de eroul cel mai valoros, cel mai curajos și cel mai brav, ce s'a văzut vre-odată, dar totodată și ca cel mai nefericit dintre toți pentru multele năcazuri, ce jalusa Juno a trimis asupra lui dela naștere până la finalul vieții lui. Și fie conceptul idealilor moralității omenesti, precum și al celor ale fericirii omenesti, după caracterul și gradul de cultură al popoarelor, oricât de variant și fluctuant, priceperea, că moralitatea și fericirea sunt două lucruri deosebite, cari după împrejurări acuzicoincid, acuzi să desfac, acuzi se condiționează, acuzi se eschid, — această pricepere rămâne pururea vie în conștiința naturală a tuturor popoarelor, prin toate timpurile, pe toate treptele culturii.

* Lucrare dedicată tinerimii cu prilejul jubileului de 40 de ani al soc. „Petru Maior”.

Nu tocmai astfel este aceasta însă în știință în diferitele ei teorii filosofice despre problema vieții.

Nici Aristoteles, cel mai mare cugetător, cunoaștem atât în privința profunzimii, precum și a vastității spiritului, carele, afară de mai multe altele, a întemeiat și cele mai importante două științe filosofice: Etica și Politica, și care mai bine decât oricine altul înainte, sau după el a cuprins în fond problema vieții, — nici acest cugetător, deși ideea moralității și ideea fericirii formează cele două puncte cardinale ale întregii sale concepțiuni de viață și deși el tot atât de viu este pătruns de diferența lor în valoare ca și însuș geniul poporului helen — nici el n'a ținut în același măsură cont de diferența generică a acestor idei, încât să separeze unul de altul de către bunul eudemonistic ca două separate, toto genere diverse specii de bunuri ale vieții și să le recunoască relativa lor independență, ba mai mult, caracteristica fundamentală a contemplațiunii filosofice aristotelice despre viață, consistă tocmai în contopirea frumoasă și armonioasă a acestor două specii de bunuri ale vieții — căci, precum se știe, pentru Aristoteles fericirea bazată pe moralitate, constituie adevărata destinațiune a vieții.

Iar dacă deja această teorie, în fond corectă, nu poate satisface în măsură deplină tuturor relațiilor practice ale vieții, precum rezultă ele tocmai în urmarea diferenței generice și independenței relative a ideilor de sub întrebare, cu atât mai puțin pot să împlinească aceasta acele două direcțiuni diametral opuse, dar deopotrivă unilaterale, în cari s'a desbunat știința după ce și-a atins culmea în filozofia aristoteliană și cari direcțiuni, cunoscute sub numirea de Epicureism și de Stoicism, fac simțite efectele dăunătoare ale unilateralității lor până în zilele noastre.

Ambelile aceste contemplațiuni ale vieții conștient în aceea, că ambele neagă simplu diferența generică între moralitate și fericire, — o diferență ce zace în natura lucrului și este pururea susținută prin conștiința naturală, — și identifică din principiu, deși în mod diametral opus, aceste două idei.

Fiecare dintre aceste două școli recunoaște din principiu numai un singur bun, însă pe când una găsește acest unic bun în moralitate, cealaltă găsește în fericire. Pe când după doctrina stoică fericirea și virtutea coincid în mod absolut, așa, că afară de virtute nu există nici un bun și nici un rău, după părerea lui Epicur unicul bun absolut este plăcerea, unicul rău absolut este durerea. Dacă pentru Stoa plăcerea și durerea și toate altele, din cari pot acelea să provină, scad până la completa devalorare, pentru Epicur din contra virtutea în sine nu e, decât o pură iluziune și numai virtutea calculată la plăcere are o valoare condiționată. Astfel vedem cum Stoa identifică fericirea cu moralitatea, iar Epicureismul moralitatea cu fericirea.

La această forțată identificare a moralității cu fericirea zace cea mai mareantă trăsătură de caracter a întregii direcțiuni eudemonistice-utilitare dela Epicur până la Spinoza și Benham și dela aceștia până la I. St. Mill, modernul întemeietor al Utilitarismului. Dar tot în această unilateralitate zace și claustrul neadevăr și completa netemeinicie a acestei teorii, care nu știe a se avânta până la o concepțiune adevărată morală a vieții și care, nepricepând de loc esența și valoarea intrinsecă a moralului, prin neadmisibilita devalorare a părții celei mai bune în om, îl devalvează și pe acesta.

În direcțiunea stoică din contra concepțiunea kantiană formează o curioasă întorsătură. Deși pretinsul rigorism stoic al eticii kantiene nu este tocmai veritabil, stând, precum se știe, în dosul aparențului său rigorism etic ascuns eudemonismul religios, și deși o doctrină, care sistemul său mo-

„Să nu viuzi scump, dar să târguești ieftin”. Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar mobile frumoase, ieftine și bune

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

nu și-l bazează pe spontaneitatea instinctelor și inclinațiilor etice, ci pe datorință, esența moralității o vede în conflictul dintre datorință și înclinație, iar dincolo de mormânt postulează stabilirea unei armonii între meritul moral și fericire, — deși o astfel de doctrină sigur nu stă la înălțimea contemplației stoice, care în toate aceste puncte reprezintă tocmai contrarul și care, pe lângă toate unilateralitățile și exagerațiile sale, prin condiționarea ei apreciere a bunului etic, ce toată valoarea și răsplata sa o poartă numai în sine înmă, documentează un spirit etic impunător de respect; cu toate acestea Kant trece de modernul reprezentant al anticeii Stoa. Și dacă lui, cu tot dreptul i-se recunoaște meritul de a fi accentuat cu toată agetimea diferența generică între moralitate și fericire, ce până atunci parte n'a fost destul de băgată în seamă, parre a fost complet ignorată, însuși el și aici, ca și în altele, a trecut departe de țintă. Pe când Epicur și Stoa, cum văzăm, au identificat în mod invers moralitatea și fericirea, Kant cade din această unilateralitate într-o altă, când nu numai distinge între ambele, ci statorește, cel puțin pentru această viață, între ele și o relațiune de incompatibilitate principială.

Astfel vedem cum știința — după ce întreprinderii ei n'a dat diferenței generice a acestor două idei atențiunea atâtădată îndătinată la el — călcând ea în direcțiuni unilaterale vine într'un conflict serios cu faptele și cu conștiința naturală a popoarelor, prin ceace mai mult contribuie la creșterea, decât la limpezirea problemei.

Ar duce peste țintă, ce ni-am propus-o, dacă voi să intru la acest loc în o discuțiune științifică mai aprofundă a problemei; pentru scopul acesta ajunge să ne ținem numai de conștiința naturală, nealterată de teorii artificiale, și condusă de instinctele sănătoase și atuncia ori să considerăm experiența de toate zilele, ori că răsfăcăm istoria culturală a popoarelor, vom găsi cum conflictul naturală a popoarelor pururea și pretinziunea consideră plăcerea de un bine, durerea de un rău, precum aceasta de altminterlea de sine se înțelege, dar nici odată și niciări nu cuprinde plăcerea și durerea ca criterii ale binelui și răului moral și aceasta din simplul motiv, pentru că nici plăcerea, nici durerea, ci caracterul omului constituie pe tot unicele și singurul obiect de apreciere morală. Sub dominațiunea acestor legi psihice conștiința naturală a popoarelor deja în perioada de cultură încă lafășurat în mit rezintă de tot înactiv, cum văzăm, diferența generică între moralitate și fericire și sub dominațiunea acestor îndătinabile legi naturale ale vieții noastre sufletești această aprecierea morală a caracterelor și a diferențelor lor întocmire, care apreciere apoi cu progresul în cultură se calitică tot mai fin.

Proprietățile bune și rele ale caracterului, frumusețea și slăbiciunea, nobilitatea și josnicia de caracter etc., sunt acele proprietăți ale sufletului, care necesitatea legilor naturii deșteaptă în fiecare normal organizat sentimentele de respect, ori de nepriet, și provoacă prin aceasta sentiunța morală de laudă, sau de blam.

În caracter deci mai precis zis, în integritate resp. defectuositatea caracterului, cum le cunoaștem amăsurat gradului său de cultură conștiința naturală zace, și singur numai în aceasta zace, creșterea sau nevaloarea morală a omului. În considerare, dacă el altminterlea duce o viață activă, sau nefericită, ceea ce depinde, precum s'a văzut, nu numai de caracter, ci și de favorul sau defavorul relațiilor vieții. Este deci tocmai o exagerațiune învecinată nebunii a zice, că omul singură de sine face fericit pe om, precum și că omul este a căuta virtutea în combaterea din fața și fericirii proprii, — decumva doară n'am să speranța de-a răscumpăra cu acest preț fericirea eternă, va se zică a face speculă din viață.

Din contră dacă vom considera fără de nici o preocupățiune faptele, atunci va trebui să recunoaștem, că între relațiuni nefericite ale vieții și

cel mai nobil caracter poate să fie nefericit, iar între împrejurări fericite și cel mai depravat caracter poate să fie în modul său fericit; de altă parte însă va trebui, să protestăm și contra acelei extravagante teorii de incompatibilitate, după care virtutea și fericirea să eschid în princip. Instinctul fericirii este atât de general impregnal naturii omului, încât fiecare caracter, cel moralmente integru ca și cel moralmente defectuos, țintește la fericire: este însă o mare deosebire în modalitatea cum aceste două specii de caractere caută a ajunge fericirea.

Pe când deviza unuia sună: fericire cu orice preț, deviza celeilalte este: fericire, dar nu cu orice preț. Ambele tind la fericire, însă în cazuri de conflicte între principiile moralității și între fericire, cum cursul vieții, precum s'a știie, atât de des le aduce de sine, caracterul moralmente defectuos va sacrifica principiile moralității instinctului său de fericire, din contră caracterul moralmente integru, căruia aceste principii îi stau mai presus de toate, va renunța fără șovăire mai bine la fericirea sa, ba, în cas de lipsă, chiar și la viața sa, decât să-și vatame integritatea caracterului.

Moralitatea și fericirea sunt prin urmare două separate, toto genere diverse specii de bunuri ale vieții. Fericirea este bunul eudemonistic și se cuprinde în satisfacerea instinctelor vitale, condiționată în mare parte și de favorul împrejurărilor vieții; moralitatea este bunul etic și se cuprinde în integritatea caracterului, care între toate împrejurările, fericite sau nefericite, pururea deopotrivă știe a se afirma și conserva intact, iar principiile, după care se întâmplă aceasta, constituie principiile de moralitate. Aceste două specii de bunuri ale vieții pot, precum văzăm, acuz să coincidă, acuz să se doșbine, acuz să se condiționeze, acuz să se eschidă. Și în cazul din urmă, în casul de conflict între ele zace punctam salienz atât pentru viață, cât și pentru știință. În adăvărata apreciere a diferenței lor de valoare la un asemenea cas de conflict se cuprinde, precum s'a atins la introducerea, și adăvărata distiegare a problemei vieții.

Donă vedea diametru' opuse despre aceasta relațiune de valoare întâlmim în viață, cu și în știință, și acest contrast formează în celelaltă ultimă notă distinctivă deosebire a celor două concepțiuni de viață, despre care tractăm: a concepțiunii morale-ideale și concepțiunii eudemonistice-utilitare. Acest contrast profund și decisător pentru întreaga direcțiune de viață a indivizilor, cât și a popoarelor să poată deci rezuma pe scurt în întrebarea: Este moralitatea bunul necondiționat, iar fericirea bunul condiționat, sau invers este fericirea bunul necondiționat, iar moralitatea bunul condiționat al vieții?

Un răspuns sună: Fericirea este unicele bun, spre care merită să înștir; moralitatea și virtutea sunt sau pure iluziuni, sau nevoai de valoare condiționată. Numai virtutea calculată la plăcere are o valoare — zice Epicur, iar după teoria lui I. S. Mill întreaga moralitatea, la o examinare mai de aproape, să disolvă de fapt în pure iluziuni.

Virtutea este unicele bun, ceace este din sfera ei este fără valoare — așa crede Stoa cea riguroasă, dar unilaterală.

Moralitatea este bunul necondiționat, numai fericirea pe ea bazată are valoare — este ideea fundamentală a lui Aristotel.

Acum la întrebarea: Unde zace adevărul? Care dintre cele două direcțiuni ale vieții este cea adăvărata? — fiecare dintre d-voastră tinerii noi amici, ei însuși are să-și deie răspunsul. Juni încă astăzi stați la pragul de a deveni măne bărbați și cu și odinioară Herentle la răspândă, aveți și voi a va decide asupra direcțiunii vieții, ce este să o alegeți și urmați.

Din această considerațiune cred eu, a corespunde mai bine rugării Româniului d-rossire, — că să contribuie și eu cu o lucrare literară pentru „Almanachul festiv” — dacă cu aceasta vă prezentez ca dar jubilar, pe lângă felicitările mele: Problema vieții în nucleu.

Fie ca indicările mele fugitive să Vă servea-

scă de îndigități folositoare. Fie ca Voi, asemenea nemuritorului erou din frumosul mit, — în contra tuturor tentațiunilor vieții practice și a sofismelor din teorii, — să Vă decideți pentru nobila și frumoasa direcțiune morală-ideală.

Aceasta este direcțiunea bărbaților de caracter și cu conștiință de sine. — De astfei de bărbați are națiunea trebuință totdeauna, între toate împrejurările, astăzi mai vărios.

De integritatea caracterului singuraticilor depinde toată puterea și valoarea morală a națiunei.

Birchiș, octomvrie 1895.

Ales. Moesonyi.

Situația politică

Spre sfârșitul tratativelor. — Nesuccesele lui Lukács.

Desfășurarea mărimtelor evenimente ale tratativelor cu șefii de partide ne dovedește în fiecare zi tot mai mult nu numai că Lukács va fi ca și alți predecesori, mort pentru democrație, ci că el va întâmpina în parlament aceeași opoziție dacă nu și mai inversunată decât Khuen.

După ce cri a isprăvit defențiv cu înștăștii în înșelesul, că Lukács rămâne cu reforma lui, iar ei cu aczi ce au învâțat (obstrucția) astăzi a ajuns la aceeași ispravă în tratativele cu șeful independenștilor în afara de partid (Egry Béla).

Acesta a declarat astăzi unui ziarist:

„Proiectul legii electorale al lui Lukács nici noi nu-l primim și ne pregătim pentru continuarea luptei împotriva noului guvern. În aceasta suntem de perfect acord cu partidul iusticiist. Rășboiul pe viață și pe moarte împotriva cabinetului Lukács: acesta e cuvântul nostru pe ordine, intracât guvernarea politică, cu tot cuvânt sistemul sunt cele vechi” (ale lui Khuen N. Red.).

La cerșnerile făcute tot azi, șeful și partidului popular, primul-ministru n'a primit nici un răspuns. Conteșle Zichy Aladár s'a făcut chinez și, după ce s'a informal de întreg planul lui Lukács a declarat că ia ad referendum opinerile lui.

În urma acestor „succese” se spune, că Lukács tot nu s'a descurajat și a dat să se înțeleagă, că după delegații va începe iar să umble cu plosca pe la șefii de partide spre a face cu puțință munca cu acest parlament.

Datoria unui șef de guvern e, să înțelege, să spere meren, cu să poată să măi lunghească vorba și să bută toate căile.

Noi, însă, presimșim că odată și odată va trebui să se spargă buba...

Avizi!

Abonații cărora cu 1 Aprilie le-a expirat abonamentul sunt rugați să binevoiască a-l reînoui cât de curând, cu să nu fim siliți a sistă expedarea regulată a ziarului.

Dr. Balázs Emil

stăru pentru consultațiuni medicale, **MISOARA, întru Palatul Merbl.**

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate.

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m. Celor din provincie cărora se recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume.

Totodată rugăm și restanțierii să plătească datoriile, deoarece numai așa îi vom putea trimite ziarul pe mai departe. La trimiterea banilor să se comunice pe cupon și numărul de pe adresă.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

Când, socialiștii, sânt sinceri!

„Népszava”, dreptcvântătorul organ al tuturor socialiștilor din patrie, atrage în numărul său din urmă atenția guvernului asupra disproporțiilor teritoriale ce prezintă circumscripțiile electorale de până acum și concludă, că cele mai mici ca întindere sunt circumscripțiile „naționaliste”.

Ca să dovedea-că minciuna asta sfruntată înșiră circumscripțiile Brețcu, Sic, Oláhfalva, Elisabetopole, Abrud-Roșia, Ocna-Sibiului, Gherla, Chezdi-Oșorhei, Körmözbánya, Odorheiul-săcuiesc, Alba-Iulia, Sepsi-Sângeorgiu, Csongrád, Szarvas.

Din aceste Brețcu, Chezdi-Oșorhei, Odorheiul-săcuiesc, Sepsi-Sângeorgiu sunt circumscripții aproape toate săcuiești.

Sic, Oláhfalva, Körmözbánya, Csongrád și Szarvas — ungurești.

Gherla, Alba-Iulia și Abrud-Roșia circumscripții, în cari funcționarii și lefegii de toată categoria ai statului au o majoritate covârșitoare.

Elisabetopole și Ocna-Sibiului — circumscripții cu majoritate maghiaro-săcuiescă.

Adevărul e că actuala lege electorală a rupt aceste circumscripții din trupul pământului locuit de neamurile nemaghiare cu gândul lămurit să stoarcă mandate ungurești chiar și din ținuturile nemaghiare. Și „Népszava” știe prea bine acest lucru și știindu-l scrie totuși:

„Actualul sistem electoral dă cetățenilor analfabeți, naționaliști și coruptibili, însuși mai multe drepturi decât cetățeanului ungur din oraș. Și mai cutează unii să apere, stările de azi, în numele păturei inteligente!”

Conducerea centrală a partidului socialist ține să se însinue zi de zi, ca nimenea să nu se mai îndoiască de sinceritatea alianței lor cu partidul unguresc al lui Juszth. Acum vedem că au adoptat și lozincă șovinismului celui mai rabiât. Rămâne ca să-și mai puie cocarda treicoloră și pințenii, desăvârșindu-și astfel „internaționalismul” mult trimbitat.

Noi mai constatăm încodată, că învinuirile ce ni se aruncă din partea lor își rătăcesc ținta — pierzându-se în ridicolul ipocrizei de ultimă speță.

Omagii cu prilejul aniversării regelui României

Cu ocazia celei de a 73 aniversări a nașterii M. S. Regelui Carol, d. Delavrancea ilustrul scriitor și fost ministru a adresat M. S. următoarea telegramă:

Sire! Bine cuvântată fie ziua nașterii Majestății Voastre.

Ea a fost zorile renașterii mult iubitei noastre patrii, a fost fericirea istorică a rasei noastre. Și prototindeni unde se vorbește românește astăzi se aude, Vă asigur, aceeași sfântă rugă: „Dumnezeu să ție pe regele nostru, izvor de vitejie, de bună-tate și de înțelepciune în deplină sănătate.”

În tine Majestate ne cuminecăm cu toții în zile de nenorocire ca și în zile de liniște, Tu ești lumina și harul poporului Tău.

Tu ai deschis drumul nostru cu îndrăzneala unui erou. Noi mergem pe drumul pe care Majestatea Ta l-a nivelat cu voința sa de fer. Tu ai chemat la o viață fecundă toate energiile adormite din vremile vechi dureroase. Dumnezeu înduratul să-ți acorde destui ani de viață pentru a vedea îndeplinit în întregime idealul ce Tu l-ai conceput pentru România de mâine.

Să trăiți Sire, să trăiască Augusta noastră Regină, să trăiască întreaga Dinastie cu Coconii și Consănzienele ei.

Barbu Delavrancea.

M. S. Regele Carol a dispus să-i se răspundă următoarele rânduri.

M. Sa Regele, a fost viu atins de cuvintele atât de frumoase și de înălțătoare ce i-ați adresat, cu ocazia aniversării sale, și mă însărcinează a vă transmite mulțămitele sale călduroase.

General adjutant Mavrocordat.

Războiul italo-turc

Enver bey, eroul revoluției turcești, — dupăcum anunță depeșele sosite din Cairo, — a murit în urma ranelor primite în lupta dela Ainzara. Moartea lui Enver bey, întru cât se vor adevăra știrile sosite, va fi o pierdere mare pentru Turcia. Ziarele italiene spun, că intenția guvernului turcesc a fost, să ascundă moartea lui Enver până după terminarea războiului.

Observația aceasta însemnează două lucruri. Poate însemna și aceea, că Enver bey de fapt a murit, însă guvernul turcesc ține în secret moartea lui, ca să nu se descurajeze trupele turcești, însă tot așa ușor, poate însemna și aceea, că generalul comandant trăiește încă, însă ziarele italiene colportează știrea morții lui, cu intenția să încurajeze trupele italiene, cari de fapt au trebuință de încurajare.

Din presupunerile acestea amândouă se cristalizează un singur fapt, și anume, că și înaintea guvernului italian ca și înaintea celui turcesc e de o mare importanță moartea sau viețea acestui singur om.

Flota italiană a debarcat trupe pe insula Astropalia aflătoare între insulele Kios și Naxos, unde își va așeza și baza de operații.

Italia nu a putut presiona asupra Turciei cu acțiunea flotei și acum e silită de împrejurări a arăta rezultate în Archipelag, dacă în Tripolitania nu s'a putut fericii.

Atitudinea Rusiei.

Petersburg. — Ziarul „Herold”, care aparține aici, scrie:

„Politica externă a Rusiei nu va suferi nici o schimbare în situația actuală. Rusia vrea pacea. Numirea dlui de Giers ca ambasador la Constantinopol, este cea mai bună dovadă de sentimentele bune pe cari ea le nutrește față de Turcia. Nimic nu o va putea face ca să adopte o politică de surprize față de turci.

Sfortările Italiei ca să găsească pe cineva să scoată, pentru dânsa castanele din foc, nu au nici un răsunet la Petersburg. Italia să-și găsească ea singură scăparea din situația în care singură s'a pus.

Nici un interes nu există pentru Rusia ca să-și facă un dușman din Turcia.

În imperiul moscovit sunt milioane de mohamedani, și cum ar putea Rusia să provoace agitațiuni printre ei, atunci când nu are nici un interes în această direcțiune.

Petersburg. — Șeful statului major al marinei rusești, principele Liëven, dezmințe toate zvonurile despre o mobilizare a flotei mării Negre, în chestia bombardării Dardanelelor.

Flota mării Negre este în adevăr gata de războiu dar nu se va mișca din loc, de oarece Rusia ține a păstra cea mai strictă neutralitate.

Principele Liëven declară că bombardarea Dardanelelor nu a fost decât o demonstrație simulată, pentru a masca debarcarea italienilor pe insula Lemnos. Și dacă acest plan al italienilor nu a reușit, aceasta e numai din cauză că ei au procedat în mod prea puțin energie, neputând astfel să birue rezistența eroică a turcilor.

Bombardarea Dardanelelor.

Roma. — Ziarul Messaggero declară că guvernul italian are cunoștință despre o plănuită acțiune rusească în Dardanele.

Dacă flota rusească va începe războiul și dacă doarește isprăvirea lui, să nu se adreseze Italiei

care a făcut multe sacrificii în interesul pieței Turciei.

— „Tribuna” află din Paris, din izvor rizițat, că Rusia ar fi dat instrucțiuni d-lui de să remită Porței o protestare în scris energică contra închiderii Dardanelelor, închiderea a toarei fiind contrară convențiunii din Londra 1871.

Protestul Rusiei ar amenința Turcia caz de refuz să ceară compensări și daune în

Colonia. — O telegramă din Berlin ad ziarului „Koelnische Zeitung” declară că bo darea Dardanelelor de către italieni pare o lo dată în apă. Nu se pare practic a forța pe l să suspende măsurile ei de apărare. Să j însă, presupune cu siguranță că Poarta va i posibilul spre a redeschide Dardanelele peni vigația internațională.

Afirmarea că procederea Italiei s'a fa acord cu Rusia este neexactă.

Constantinopol, 8 aprilie. — D. de i ministrul Rusiei, a fost primit cu o solen deosebită, în audiență de către sultan. No basador a prezentat scrisorile de acreditare schimbat asigurări de cordialitate. Tanin e și, că ministrul de externe rus, dl Sasonov mîntie în mod categoric existența unei înțel ruse-italiene privitoare la strimtori și asigun guvernul rus va observa cu stricteță o at neutră.

De pe câmpul de lu

Paris. — Agenția Havas află din Ca comunică din Derna cu data de 10 aprilie. U tation italian care a încercat să înainteze respins și a pierdut mai mulți oameni p a trebuit să părăsească numeroase arme. A otomană a reușit să demonteze un tun ita tot focul violent din forturi și de pe vase au avut 16 răniți.

Beirut. — Eri a fost zărit un vas boin italian care se îndrepta spre nord. Ma din locuitori au părăsit orașul.

Zilele trecute au avut loc mai mult festatiuni de protestare contra bombardăre nelor.

Flota rusă spre Constantinopol

Vase militare ruse la intrarea Bosforului. Tăririrea forturilor dela Kavac. — Atitudin gariet. — Ce va face România.

Zilele trecute am comunicat cetățen portanta știre, că escadra flotei ruse din pol a primit ordinul să se unească în gră cea din Odessa și să fie gata a por Bosfor.

Știrea aceasta se adevărește. După date, ce le avem, o parte din flota rusă e Negre e aproape de punctul Kavac unde el dînspre Marea Neagră în Bosfor.

Vase comerciale cari au venit în Marea gră din spre Constantinopol au observat vase de războiu ruse evoluând în apropierea vacului.

Dela Kavac la Constantinopol e distan o oră pe apă.

Deci o parte din flota rusă se află în ma capitalei Turciei.

Punctul Kavac e întărit cu întărituri de fărml european, cât și pe cel asiatic.

Persoane, cari au venit în ultimele zile Constantinopol afirmă, că autoritățile militare cești au luat grabnice măsuri pentru repară întărirea forturilor dela Kavac.

Tot de pe vasele comerciale venite de la stantinopol s'a aflat că vasele ruse de război preajma Kavacului au dese schimbări de tele prin aparatele de telegrafie fără fir, cu direc rinei militare din Sevastopol.

Aceasta dovedește, că vasele militare sunt din Sevastopol și că misiunea lor deose e de a cerceta situația dela Kavac.

Dacă se va adevăra știrea, că italian bombardă din nou intrarea Dardanelelor, e presupune, că și rușii vor încerca să pătr Bosfor pe la Kavac.

Deci se prevăd evenimente grave și piate.

În fața de aceste perspective Bulgaria e pregătire. Nu e esclusă posibilitatea, ca vecin să mobilizeze și să trimească trupe la tiera Turciei, în partea dinspre Macedonia.

Odstă ce flota rusă va încerca să pătr Bosfor și armata bulgară va arăta intenția

AVIZ!

Am onoare a aduce la cunoştinţa onor. publică că mi-am deschis

atelierul de pictură

mea proprie din Timişoara (Erzsébet-utca, Tirol utca 90).

Ioan Zaicu,
pictor academic.

Un candidat de avocat

cu o practică bună poate intra în prima Mai în categoria avocatului

Dr. Székely Adolf
Oradea-mare (Nagyvárad).

Un comis

cu o purtare solidă care vorbeşte toate trei limbile patriei cu cunoştinţă în bransa femeilor află imediat aplicare în praxă în activitatea mării de băcănie şi ferărie a firmei

B. Popovits şi Fii
în Haţeg (Hätszeg)

De inchiriat.

Este o casă cu etaj, edificiu lateral pe intrarea de 800 □ st. în comuna mare: **Mercina** (Keresény Ctt. Krassó). Nimerit loc pentru negoţieri. Oferte la adresa: **Torentius Bugariu** militar Timişoara.

Caut

un scriitor român

cu o practică bună pe lângă condiţiuni favorabile. Sunt interesaţi cei cari ştiu scrie cu maşina. Condiţiuni şi praxă a se comunica direct.

Dr. Lucian Georgevicu,
avocat, Temesrékás.

SOCIETATE DE CREDIT FUNCIAR ROMÂN DIN BUCUREŞTI.

ANUNŢ.

Se aduce la cunoştinţa publică că, Joi 12. 25. 1912 a. c. se vor trage la sorţi scrisuri funerare ale, pentru un Capital de lei 2.076,400.—
Scrisori 4% la 26-a tragere . Lei 145,400.—
Scrisori 5% la 61-a tragere . Lei 1.931,000.—
Tragerea la sorţi se va face la orele 3 p. m. în prezenţa publică în localul Societăţii Strada No. 27.—

DIRECTIUNEA

H. DURATZO

fost şef. atelierului fotografic Mandy

Atelier fotografic
Bucureşti, strada Gr. C.
Cantacuzino (România).

Gustaţi

SLEPING-car

în fabrica „Bragadiru“.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

GHETELE

pentru domni, doamne şi copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociaţiei călătorilor aradani“, şi se pot procura :: cu preţurile cele mai moderate. ::

Director: IUSTIN OLARIU.

ARAD, Szabadság-tér nr. 14.

(Filiale în PISKI şi CERMEIU).

Sztanity György

antreprenor pentru zidiri şi pardositor

Arad, piaţa Kelemen nr. 6.

Primeşte şi pregăteşte totfelul de lucrări de pardosire, construcţia drumurilor, canalizări şi orice muncă în bransa aceasta oriunde, cu preţurile cele mai ieftine şi pe lângă condiţiunile cele mai convenabile. :: ::

Prospecte gratis!

FISCHER TESTVÉREK

fabrica de rolete, ingrădituri, site, :: rolete de oţel şi matraţe ::

ARAD, József főherceg-ut nrul 18.

Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenţia on. public totfelul de lucruri de bransă, cari se află în magazinul firmei, cu preţuri ieftine.

Ingrădituri dela 30 fil. în sus metru □

Catalog la dorinţă gratuit.

Telefon 557.

Cine voinţe

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Creciun & Voda
din Lugos,

care dispune de căzanării mari proprii în Bănat şi Ardeal.

Viţe americane

altoite şi nealtoite

din diferite specii şi de calitate superioară furnizează, garantând selecţiunea, cunoscuta şcoală de viţă

FR. CASPARI

din MEDIAS (Medgyes).

Catalogul se trimite gratis şi franco la cerere. Într'ansul va găsi oricine mai multe scrisori de recunoştinţă, sosită din toate părţile ţării, astfel, că cei ce doresc a comanda viţă, pot cere informaţiuni şi dela acele persoane, putându-se astfel convinge de încrederea ce o pot avea în firma de mai sus.

ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul său de **BRODĂRII ŞI ALBITURI,**

trusouri complete pentru femei,

bărbaţi şi copii, lucrăţi artistic

şi cu gust. — Brodării

albe şi colorate, lucrări

cu aur, alb-turi, batiste, servete,

millienuri, perini pentru

divan, se află gata şi se vând

cu preţ ieftin, — se află şi nelucrate.

Domnişoare se primesc spre instruire.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide şi **juvaericeale**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât şi în**

rate pe lângă **chezăşie de 10**

ani cu preţuri ieftine, livrează cea

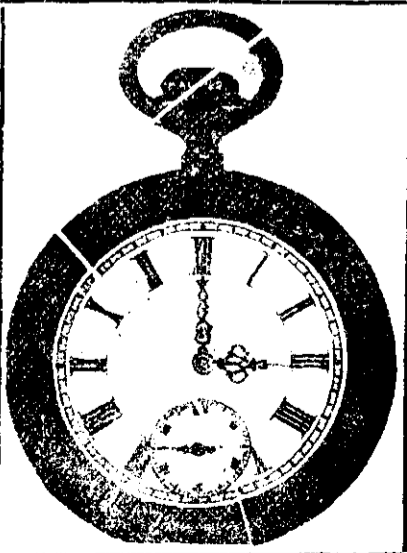
mai bună prăvălie în aceasta privinţă

în întreaga Ungaria

Brauswetter János

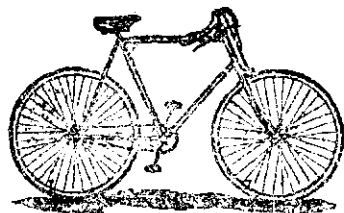
orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunţul în „Românul“). Corespondenţele se fac în limba maghiară, germană şi franceză.

BICICLETE
de renume mondial:
THE CHAMPION
și **PREMIER**

cu osie campanilară, roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă garanția de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, a gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În urma circulației mare unde în toată Autro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: Doross-ér 4 și în Buda, II, Margit-körut 6.
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Dacă stropesci cu „FORHIN”

- I** - ai mai puțină bătaie de cap,
- II** - a lucru mai puțin,
- III** - a cheltuială mai puțină!

deoarece „FORHIN”-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frunzele umede. La ori-ce brumă poți se stropesci, nelăsând nici un fel de sediment (drojdie). Multime de scrisori de mulțămire și recunoștință. Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkénpor și Bordolpor. Cere prospect gratuit și franco de la fabrica

„FORHIN” BUDAPEST, VI., VACZI-UT 93.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,
sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

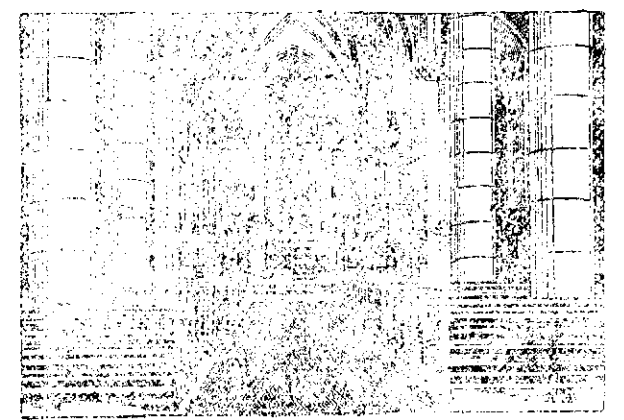
Primesc ori-ce lucrări ce se referă la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferez pietri și nisip în cant. mare.

Fabrica de mașini și turnătorie de metale **Fürst Antal,** Strul stâng al Begei nr. 11. — (în casa proprie)

Primește spre lucrare: diferite piese pentru mașini de abur, în orice mărime. Garnituri complete pentru mori și fabrici de spirt. Cilindrele se găuresc la fața locului fără desaranjament.

Ori-ce reparație la cazan ori mașini o face în execuție solidă, cu preț foarte ieftin.

Fabrică: Cazane nouă pentru aburi și dula-puri p. locomobile. Ciselește și curăță cilindre pentru mori.

GAÁL JÓZSEF
măsar,
Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Atelier de curelărie, selărie și coferărie:
Orendt G. & Feiri W.
(odinoară Societatea curelarilor)
Sibiu—Nagyszében,
Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroaș, călărit, vână, sport și volaj, poclăzi și procvățuri, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârșobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jampuri de piele fabricație proprie, pentru civilii și militari, care stau curșoși pe picior. — Reparațiile se execută prompt. Mare deposit de hamuri pentru cal dela soțurile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se executăse conștințios.

Liferează cu preț ieftin articole de măsurie pentru biserică, școale, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine. Trimit la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare dădere de preț.

Premiat în 1889 la Paris, 1866 la Budapesta și încă alte 6 distincții. Inființată în 1863. — Liferant al Tehnologiei reg. ung.

„UNIVERSAL”
fabrică de calapoade,
JUHÁSZ ANTAL, Rékescsaba

Măsură se ia la caz de lipsă după autopsie medicală. Despărțământ separat pentru Ortopedie. Ori-ce comanda, chiar și după formă de gips. Fabricațiile mele sunt din lemn uscat, bine pregătit. Scândurile de lucrat, scaune, mese de croială și ace pentru ciobotari și pantofari.

Brevetele firmei „Universal”:

- „Universal” pentru lărgirea încălțămintelor.
- „Universal” calapoade, pentru cizme, mai ales pîru soldați, vânători și agricultorii.
- „Universal” mașini sistem nou.

Cereți CATALOG

Tokodi Testvérek,
fabricanți de cumpene.

Hodmezővásárhely, — Szeged,
Lánc-utca. Bökör-utca 10.

Recomandăm comerțanților, proprietarilor de mori, agricultorilor și măcelarilor

cumpenele noastre, pregătite din cel mai bun material. Cumpene, cântare de cimale din fier cu bolanțe de oțel, infracturabile, auvent ficale. — Pentru România liferăm și neautentificate. Comercianților le dăm rabat. — Catalog la cerere trimitem cu re-întorcerea poștel.

**Primul deposit românesc de
piane,
pianine și
armoniiuri**

al profesorului de muzică **T. POPOVICI** în Sibiu strada Cisuădiei nr. 7 (vis-à-vis de otelul „Impăratul roman“), aranjat cu instrumente din cele mai bune fabrici. Impachetarea și transportul sunt gratuite.

Prospecte și informații se dau gratuit.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri întregite, când eu dau gratis un eufon de concert fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duble noi pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă garanță 12 fl.

Mare asortiment de Pathefon și plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale
Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a totfelul de

obiecte de sculptură

de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

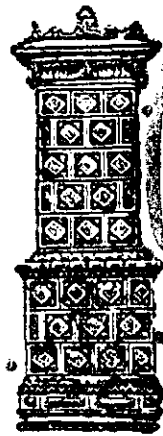
Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în interiorul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-relieuri din piatră sau metal. Modele mai mici pentru ziduri și construcții.

Kiss János

fabricant de cuptoare și magazin de
cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu **cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.** — Pregătește, reparaază și clădește **căminuri și vetre de firt.** Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

Români! Replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL“

ÎNȘOȚIRE ECONOMICĂ ELISABETOPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisköküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“

ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste
trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

— Prima condiție de reușită este de a folosi material solid! —

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

**Credit pe ipotecă, pe
cambii și pentru ofi-
: cianți mijlocește :**

**HERZOG
SÁNDOR**

ARAD, str. Weltzer János nr. 15.

Nr. telefonului 376.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârçiuiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc.

folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

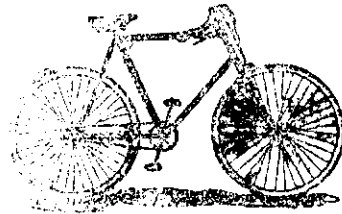
O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

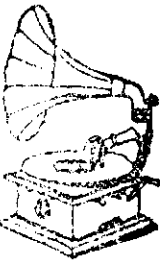
A R A D.

Dacă pentru banii d-tale
voiești să cumperi marfă bună
! pe lângă plătiri în rate !

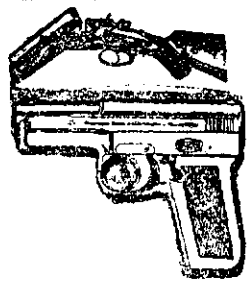
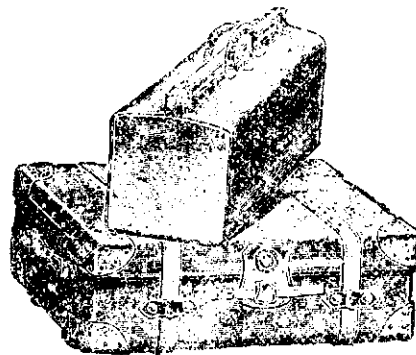
și dacă eventual ai lipsă de

mașini de cusut, revolve,
sau orice geamantane pen-
tru călătorie acestea să le
cumperi în **ORADEA-MARE**
piața Szent László în prăvălia
lui

Kalenda János

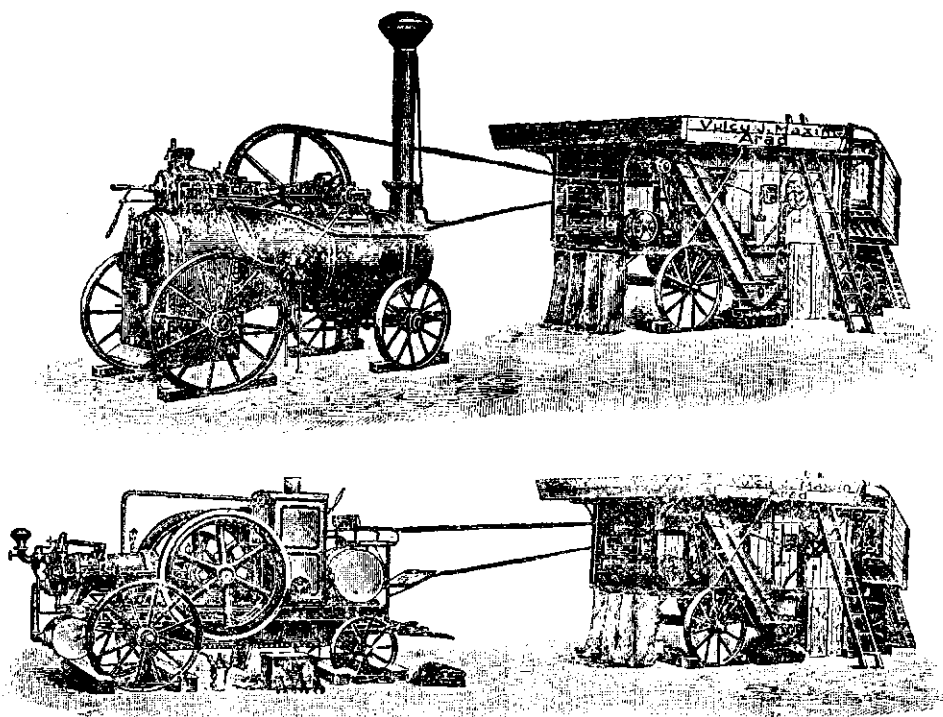
unde se află singurul magazin de renu-
mitele biciclete HELICAL și PUCH. Tot
aci se mai află și mașini de frământat
„IDEAL”, precum și mare atelier pentru
reparaturi.

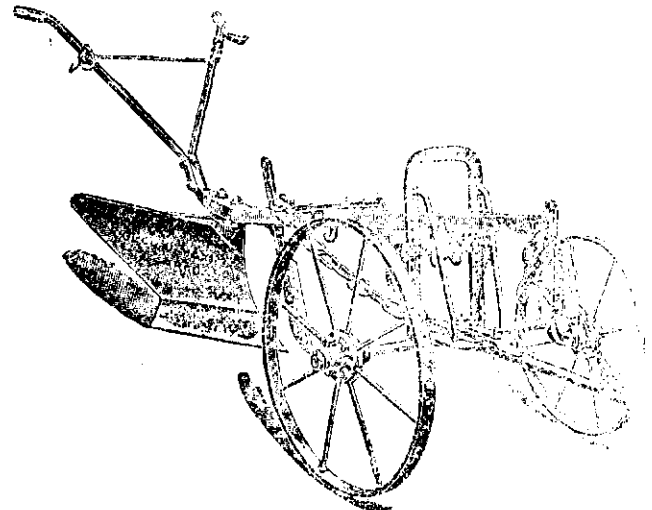
MAXIM I. VULCU

fabricant de
mașini

A R A D, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să
umble singure, o efeptuesc in prețuri
moderate, după sistemele cele mai prac-
tice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu
transmission.

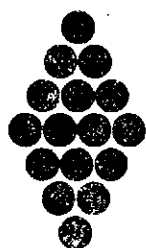
Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestren, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Schimbare de prăvălie!

Aduc la cunoștința on. mei mușterii, că

prăvălia mea de modă :
pentru bărbați și femei :

am mutat-o în strada Weitzer János nr. 8
(lângă poștă). — Rugând binevoitorul sprijin
sunt, cu deosebită stimă:

NÉMETH ISTVÁN.

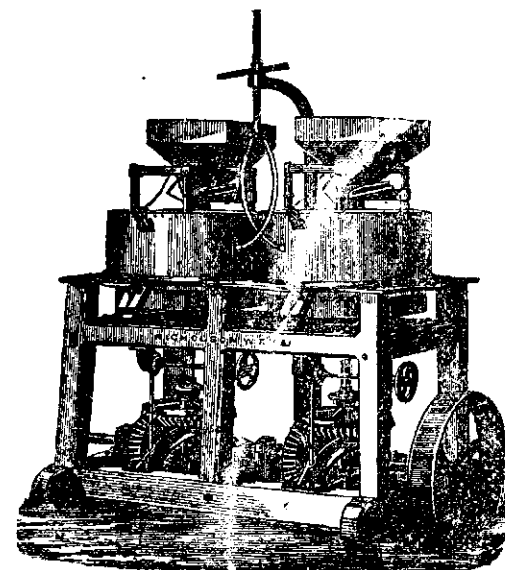
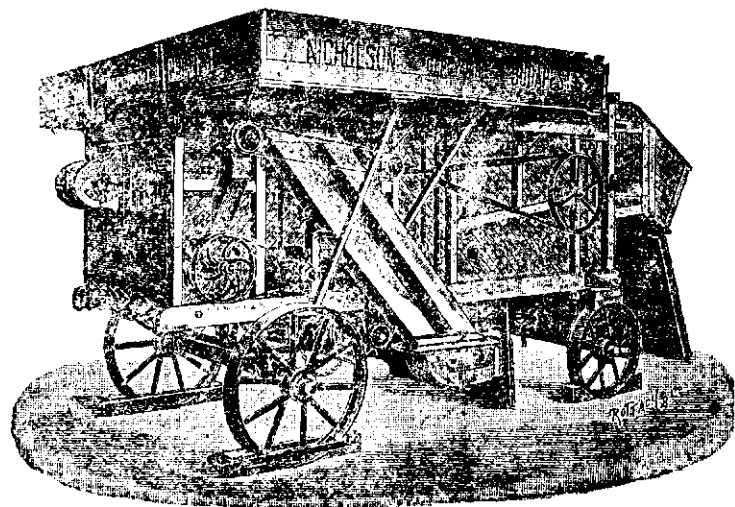
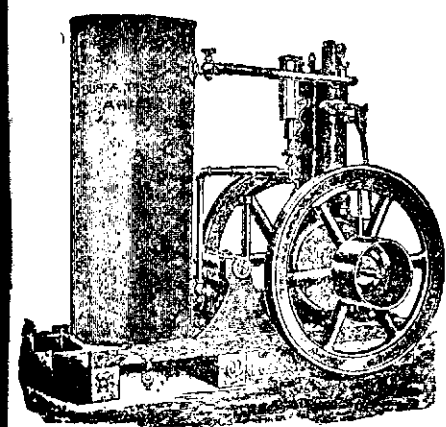
BCU Cluj / Central University Library Cluj

nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

FRĂȚII BURZA Cea mai mare firmă ro-
mânească din Ungaria.
Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.
(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

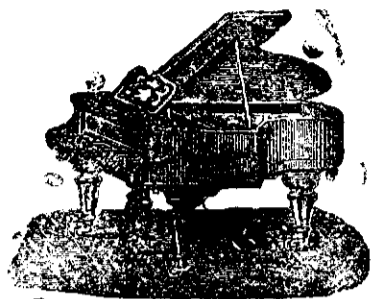

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.
„Catalog trimitem gratuit“.

Telefon Nr. 537.

Petrof Antal ^{succe-} ^{sor} Wonka János

fabrică de piane cesar regale
Temesvár-Józsefváros,
 Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 13.

Liferează :

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și
 execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică pri-
 mesc favor cuvenit.

Catalog ilustrat la dorință trimit gra-
 tuit și porto franco.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict
 englezești, precum și alte haine. Pune la
 dispoziția stim. dame cele mai nouă și cla-
 sice jurnale. Ori-ce comandă se execută în
 8—10 zile. — La damele din provincie iau
 probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu
 le execut în 12 ore. — **Convingerea e si-**
guranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stimă :

GEORGE RUMMEL

Hans Fabrițius

inginer

SIBIIU, Reissenfelsgasse 11

primește execuția ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, urmă-
 toarele cataloage și prospecte :

F. 3. *Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.*

F. A. *Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână.*

Cs. G. 4. *Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.*

B. B. 1. *Fabricarea blocurilor de beton.*

C. S. 1. *Fabricarea tablelor mozaic și cement.*

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea
 la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile
 noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini
 pentru industria de nisip.
 Budapest, VIII. Viola-u. 7.

Pentru bolnavii de stomac

Tuturor cari suferă de stomac, fie în urma recelii, ori-că și-a prea încălcat
 macul, fie că n'are poftă de mâncare, ori mistule greu, ori-că și-a stricat stomacul
 prin mâncări prea reci, ori prea ferbinți, prin o viață neregulată, având astfel
 de stomac, cărcei, dureri, mistuire grea, le recomandăm :

Vinul aromat Hubert Ullrich

singurul remediu bun de casă, recunoscut de lumea medicală.

Acest vin aromat este pregătit din buruienii de leac și din vin
 întărește și dă viață organului de mistuire al omului. Vinul aromat
 durerile și intrând în sânge are calitatea de al re'noi.

Prin întrebuintarea la timp a vinului aromat se vindecă toate morburile. Arde
 să nu întârzie nimeni de a-l încerca. Simptoame, ca dureri de cap, răgăleli, arde
 în stomac, cari obvin la boalele cronice de stomac, — toate dispar după o scurtă
 întrebuintare.

NEREGULARITĂȚI DE SCAUN precum și urmările lui, colice, palpitații
 de inimă, insomnie, suirea sângelui în ficat, hemoroide, se vindecă sigur prin vinul
 aromat. Vinul aromat influențează în mod hotărât, îndepărtând din stomac și
 materile stricăcioase și de prisos.

PALIZENIA, ANEMIA, SLĂBICIUNEA, toate sunt urmările unei
 mistuiri, a unei formări defectuoase a sângelui și funcționării neperfenice a
 și la astfel de persoane se poate observa: insomnie, dureri de cap, etc. . . . Vinul
 aromat dă un nou impuls vieții slăbite. Mărește apetitul, ajută mistuirea, regulează
 schimbarea materilor în stomac, influențează formarea sângelui, calmează nervii
 și dă viață. Multe scrisori de mulțumită și recunoștință dovedesc pe deplin această

Vinul aromat se poate cumpăra în butelii de 3 și 4 coroane
 în farmaciile din Arad, Aradu-nou, Glogovác, Gyorok, Ménes, Paulis, Lippó,
 Hidegkut, Vinga, Székesut, Pécska, Tornya, Világos, Egres, Nádas, Berzo,
 Orczifalva, Merczifalva, Sándorháza, Bogaros, Szerb-Szt.-Péter, Perjamos, Szemlő,
 Szarafalva, Nagylak, Palota, Alberti, Mezőhegyes, Batonya, Marczib, Dombeg,
 háza, Kurtics, Ujszentanna, Pankota, Silingyia, Taucz, Szlatina, Baja, Kapru,
 Bresztovác, Rékás, Gyarmata, Bruckenán, Zsadány, Szent-András, Kis-Becske,
 Mehaia, Temesvár.

Trimit de altfel și farmaciile din Arad, vin aromat în ori-ce parte a țării.

Să cereți expres :

Vin aromat »Hubert Ullrich!«

Vinul meu aromat nu e o compoziție tănuită : constă din vin de Malaga
 450°0, esență de vin 100°0, Glycerin 100°0, Vin roșu 240°0, zamă de tălăis 150°0,
 de cireșe 320°0, Anis rădăcină americană, á 100. — Din aceste se face mistura

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier
 industrial pentru mozaicuri
 de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de
 biserică colorate, mozaicuri
 de sticlă și rame de aramă
 dela cele mai simple până la
 cele mai complicate, cu pre-
 țuri moderate. — Geamurile
 aproape tuturor bisericilor gr.
 cat. sunt lucrate în atelierul
 meu, între cari și ferestrele
 bisericii noui zidite din Szász-
 Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt
 lucrate în atelierul meu propriu.